

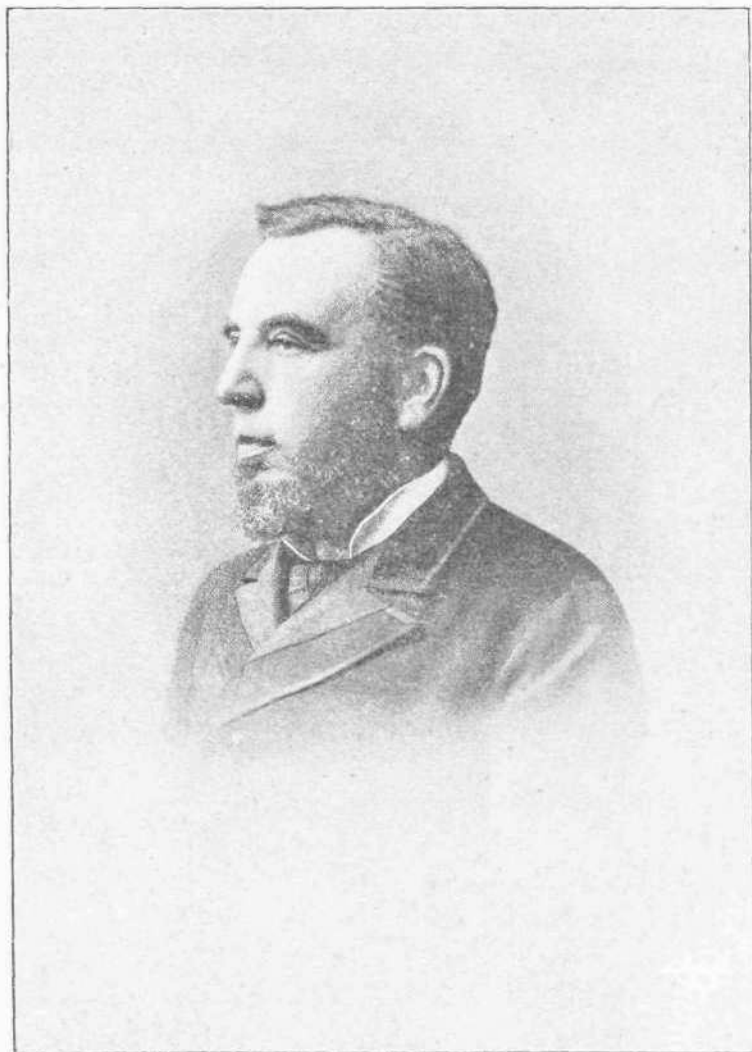

ΠΑΡΑΜΥΘΙΑ ΤΟΥ ΧΩΡΙΟΥ

Η ΑΓΓΕΛΙΚΑ

Ἐγένετο μεγάλη ταραχή σὺν πρωτοφάνηκε στὸ χωριὸν ἡ Ἀγγέλικα. Συνειθισμένο, ὁ κόσμος ἀπ' τὴς ντροπαλῆς καὶ συμμαζευμένους χωριατοπούλες,

τρέλλαινε σὰ γελοῦσε καὶ τοὺς ἔδειχτε τὰ μεγάλα κι' ἄμορφα δόντια της. Τρίτο, ποῦ δὲ φοροῦστε χωριάτικα, μόνο τῆς χῶρας φορέματα. Μὴ

ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ ΒΙΚΕΛΑΣ

βλέπει ἔξωφρα μέσα στὸ χωριὸ μὴ κοπέλλα, ποῦ τοὺς φάνηκε σὰ Θεά. Πρῶτο, ποῦ ἦταν κάτασκη, σὰ νὰ μὴν τὴν εἶδε ἥλιος ποτέ· δεύτερο, πρόσχηρη, γελαζοῦμενη καὶ ζωηρή, ποῦ τοὺς

τί πρῶτο, καὶ τί δεύτερο, καὶ τί δέκατο; Ἦταν νὰ τὴν βλέπης, καὶ νὰ μὴ χορταίνης.

Ἐφερε μιὰν ἐπανάσταση στὸ χωριὸ ἡ Ἀγγέλικα. Οἱ καλοὶ χωριανοὶ δὲν τὸ λογάριζαν ἕνα

τέτοιον κακό. Ὁ σκοπός τους ἦταν ἀθῶος. Αὐτοὶ ζητοῦσαν μιὰ καλὴ δασκάλισσα, νὰ μάθῃ τὰ κορίτσια τους γράμματα. Γράφουν λοιπὸν στὴ χώρα, καὶ σὲ λιγὰν ἔρχεται ἡ Ἀγγέλικα.

Σκολεῖο χτισμένο δὲν εἶχαν ἀκόμη. Τῆς νοικιάζουν ἓνα σπιτάκι, καὶ μέσα σ' αὐτὸ τὸ σπιτάκι ἔρχεται ἡ Ἀγγέλικα νὰ πολιτίσῃ τοῦ χωριοῦ τὰ κορίτσια. Ὡς ἐδῶ ἡ δουλειὰ πῆγαινε καλά. Τὰ κορίτσια μαθαίνανε πῶς τὸ ψῶμί δὲν τρώγεται μέτα στὸ βιβλίο ἂν δὲ γενῆ ἄρτος, καὶ σὰν τέλειοναν τὰ μαθήματα, ἄρχιζε τὸ ἐργόχειρο. Καὶ τὸ βράδυ, σὰν πῆγαιναν στὰ σπιτία τους, ἄλλη ἔδειχτε στὸν πατέρα της μπιμπίλες, ἄλλη παντοφλές, καὶ ἄλλη κεντημένες καπνοσακούλες. Κι' ὁ πατέρας τὰ βλεπε αὐτὰ καὶ καμάρωνε ποῦ τέλος πάντων εἶδαν ἀνθρωπισμὸ τὰ κορίτσια.

Ἡ δουλειὰ ὅμως δὲ σταμάτησε ὡς ἐδῶ. Οἱ μεγάλες κοπέλλες, ποῦ δὲ μπορούσαν πιά νὰ πῶνε σκολεῖο, δὲν ἔπρεπε νὰ μείνουν κι' αὐτὲς πίσω. Πῶς νὰ βγοῦν ὕστερα οἱ μικρότερες ἀδερφάδες τους πὺ ἀξίες καὶ πὺ χαριτωμένες στὸν κόσμῳ! Ῥίχνονται λοιπὸν τῆς Ἀγγέλικας, κ' ἡσυχία δὲν τῆς ἀφίνουν. Νυχτέρι δὲ γίνονται, ποῦ νὰ μὴν τὴν ἔχουν στὴ μέση νὰ λῆ ἱστορίας, νὰ ξηγᾷ συνήθειες τῆς χώρας, νὰ κόβῃ καὶ νὰ ράβῃ, κι' αὐτὲς νὰ λησμονοῦν κάθε χωριάτικο παιγνίδι, τραγοῦδι καὶ παραμῦθι, καὶ νὰ κάθονται σὰ μαγευμένες νὰ κοῦν τὴν Ἀγγέλικα!

Εἶνε ἀλήθεια πῶς σὰν ἔφραγε ἡ δασκάλισσα στὸ σπιτάκι της, οἱ χωριατοπούλες, — πῶς νὰ ξεχάσουν τὴν τέχνη! — τῆς κάμανε χίλια περιγέλια τῆς κακόμοιρης. Ἄλλη νὰ μιμᾶται τὴ φωνὴ της, ἄλλη τὰ συνήθιστα λόγια της, ἄλλη τὴ μαριόλική της ματιά. Ἀθῶα περιγέλοια, χωρὶς καμμιὰ ζῶλια καὶ καμμιὰ κακία, ἔτσι νὰ τῆς βροῦν κατὶ τίς νὰ γελάσουν. Καὶ σὰν ἔσκαναν στὸ γέλιο, ἄρχιζαν πάλι νὰ τῆς θαμμάζουν τὰ κόκκινα χεῖλη, τὰ κάτασπρα δόντια, τὸ μικρὸ ποδαράκι, τὴν περπατηξιὰ της, τὰ στολιδάκια της, τίς φορεσιὰς της, ὅλη της τὴ χάρι καὶ τὴ μορφή.

Καὶ μετὰ τὸ βλέπε βλέπε καὶ θάμματα, ἄρχισαν οἱ χωριατοπούλες ν' ἀλλάζουν συνήθειες. Ἡ ἀλλαγὴ αὐτὴ ἦταν φυσικὰ σιγανὴ κι' ἀπ' ἔξω μονάχα. Φίση δὲ μπορούσε ν' ἀλλάξῃ ἡ χωριατοπούλα. Ἀλλάζε λοιπὸν μερικὰ λόγια, μερικὰ φροσίματα, μερικὰ φορέματα καὶ στολίδια. Κι' αὐτὸ ἴσια ἴσια ἦταν ποῦ τοὺς ἔκαμε τοὺς καλοὺς χωριανούς νὰ μὴν τὴν καλοδιέπουν τὴ λουσατὴ ἐκεῖνὴ μάγισσα. Τώρα δὲ σῶνανε πιά τὰ σπιτικά ποῦλια καὶ λινομέταξα, ἔπρεπε νὰ φέρουν κι' ἀπ' τὸ μαγαζὶ λογιᾶς λογιᾶς κορδέλλες, κουμπιὰ καὶ κουρέλλια. Καὶ τὸ χειρότερο, ποῦ ἡ μίμησις δὲ μπορούσε νὰνε σωστή, κ' ἔβλεπε; ἔξω ἓνα ἀκαπέλλο μ' ἓνα γερντάκι, ἓνα φράγκικο φαρ-

μαπαλὰ μ' ἓνα κοντογούνη. Ὁ πατέρας φυσικὰ δὲν τὰ κοίταζ' αὐτὰ. Ὁ πατέρας μέσα του τὰ κάμρωνε ἴσως. Ἐκεῖνο ποῦ τὸν πονοῦσε τὸν πατέρα ἦταν ἡ τσέπη, τὸ ἐξόδο, αὐτὴ ἦταν ἡ ἐπανόστασις ποῦ ἔβλεπε ὁ νοικοκύρης καὶ τὸν ἔπιανε τρόμος. Κι' ὅσο ἡ κόρη του στολιζόνταν, τόσο φύλαγε αὐτὸς τὴ λιγδωμένη του γούλια, ἢ τὸ μπαλωμένο του πόδημα.

Μῆτε δῶ δὲ σταμάτησε τὸ κακό. Ἡ Ἀγγέλικα, καθὼς εἶπαμε, ἦταν ζωηρὴ καὶ μιλητικιά. Ἄρχισε λοιπὸν σιγὰ σιγὰ νὰ ψαλιδίξῃ καὶ τῆς χωριατοπούλας ἡ γλώσσα. κι' ἄς ἦταν καὶ κανέναν ξένος μπροστά της. [Κάποτε;] πετοῦσε καὶ μιὰν ἀθάδεια τοῦ πατέρα της. Οἱ προεστοὶ κι' οἱ ἔφοροι, ἂν καὶ σὰν καλοὶ πατριῶτες ἤθελαν τὴν πρόοδο τοῦ χωριοῦ, ἢ νοικοκυρωσύνη τους ὅμως ἦταν κι' ἀπ' τὸν πατριωτισμὸ μεγαλύτερη, καὶ κάθε φορὰ ποῦ παίζαν τὰ κομπολόγια τους στὸ ἰδιαιτέρῳ τους καφεναδάκι συλλογιόντανε πῶς νὰ τὴ συμμαζέψουν λιγὰν αὐτὴ τὴ δασκάλισσα, νὰ περιοριστῇ τὸ κακό. Νὰ τὴ διώξουν δὲν ταίριαζε. Μιὰ δασκάλισσα ἔπρεπε νὰ ἔχουν. Ποιὸς ζέρει ἂν δὲν τοὺς ἔρχονταν καὶ χειρότερα.

— Ἐγὼ τὸν βοήκα τὸν τρόπο, τοὺς λέει μιὰ μέρα ἓνας τους, Σπανὸ τὸν λέγανε, ἂν καὶ δὲν ἦταν σπανὸ. Νὰ τὴν παντρεύου μετὰ τὴ δασκάλισσα. Θὰ νοικοκυρευτῇ καὶ θὰ ἡσυχάσῃ κι' αὐτὴ κι' ἐμεῖς.

— Ποῦ νὰ τὴν παντρεύῃς! Δὲν ἄκουσες; τί ἔλεγε τίς προάλλες τῆς κόρης μου, πῶς εἶνε ντροπῆς νὰ τὴν παντρεύουν οἱ γονιοὶ της καὶ νὰ μὴ διαλέγῃ μοναχὴ της τὸ παλικάρ της;

— Αἶ, ἄς τὴν ἀφήσουμε λοιπὸν νὰ τὸν διαλέξῃ αὐτὴ· λίγο τερτίπι κι' ἔγεινε ἡ δουλειὰ.

Καλὴ τους τύχη ποῦ εἶχαν ἓνα ἀνοικονόμητο χουδαρτά, τὸν πρωτομάστορα τὸ Μυζήθρα. Πηγαίνει ὁ Σπανὸς μιὰ βραδυὰ στὴν ταβέρνα, τοῦ ρίχτεται τοῦ Μυζήθρα, καὶ μετὰ λίγα λόγια τὸν ετοίμαζε γιὰ τὸ τερτίπι.

— Τί κάθεται καὶ χάνεις τὴ νότη καὶ τὴ μορφή σου στὴν ταβέρνα; τοῦ λέει. Ποῦ θὰ τὴ ξανάβρῃς μιὰ τέτοια Νεράιδα, τέτοιον ἀφρό, τέτοιον κόινο; Τί καλύτερο θέλεις παρὰ μιὰ τέτοια γυναῖκα; Τὸ δικό σου τῶχεις, τί πειράζει ἂν δὲν εἶνε καὶ πλοῦσια; Μιὰ πατινάδα, ἢ φοβᾶσαι τὴν πατινάδα, ἓνα λουλουδάκι, μιὰ μικρὴ πρόφραση, καὶ τέλειωσε ἡ δουλειὰ. Τί χάνουμε τὰ λόγια μας; Πῆγαινε σπῆτι της ἀπόψε νὰ κοιτάξῃς μὴν τύχη κι' ἄρχισε νὰ καθίξῃ ὁ καινούργιος ὁ τοῖχος. Πες πῶς σ' ἔστειλα γῶ. Μὴ φοβάσαι. Κάμε σὺ μιὰν ἀρχή, κι' ὅσο γιὰ τὰ στερνά, ἐνονοῖα σου.

Ὁ Μυζήθρας στὴν ἀρχὴ τὰ πῆρε ὅλα αὐτὰ γιὰ κοροϊδεύματα τοῦ κῆρ Σπανοῦ. Τὸν ἔζερε

πῶς ἀγαποῦσε νὰ πειράξῃ καὶ δὲν πολυπρόσεξε. Σὰν πῆγαινε ὅμως σπῆτι τοῦ τῆ βραδυὰ ἐκεῖνῃ ὁ Μυζήθρας δὲν τραγοῦδοῦσε καθὼς ποῦ συνήθιζε. Βυθίστηκε σὲ μιὰ παράξενη συλλογὴ. Ἡσυχία δὲν εἶχε. Γιατί τάχα νὰ κάμῃ ἓνα τέτοιον χωρατὸ ὁ Σπανός; Γιατί νὰ μὴν εἶνε κι' ἀλήθεια; Τί χάνῃ ἢ δοκιμάσῃ; ἂν πιτύχῃ, ποιὸς ἄλλος μετὰ τὸ χωριὸ θάχῃ ἓνα τέτοιον θησαυρὸ γιὰ γυναῖκα; ἂν δὲν πιτύχῃ, καὶ τὸ μάθη ὁ κόσμος, καὶ τῆς βγάλουν τραγοῦδι, ἄς ὀψεται ὁ Σπανός, ποῦ στάθηκε αἴτιος.

Ἀνέβαινε τὸν ἀνήφορο καὶ πῆγαινε πρὸς τὸ Σκολεῖο. Στάθηκε μιὰ στιγμή νὰ πάρῃ τὴν ἀναπνοή του. Ἐρρίξε μιὰ ματιὰ πρὸς τὰ παράθυρα τῆς Ἀγγέλικας, καὶ τοῦρθε νὰ ξεσπάσῃ στὸ τραγοῦδι ποῦ νὰ πῆ καπνός. Κρατήθηκε ὅμως καὶ πῆγε μπρός. Φτάνει στὴν πόρτα. Ἡ καρδιά του ἔτρεμε τώρα, ὁ καιμὸς του στέγνωσε, ἴδρος ψιλὸς τὸν περιέχυνε. Σκύβει καὶ βλέπει ἀπ' τὴν κλειδότηρα πρὶ νὰ χτυπήσῃ. Μέσα στὸ χαγιάτι ἢ παρακώρη, ἢ θύρα ὅμως τῆς κάμαρας ἀνοιχτή, κ' ἡ Ἀγγέλικα μπρὸς σ' ἓνα τραπεζάκι καὶ κεντοῦσε.

— Καλὰ λέει ὁ Σπανός πῶς εἶνε Νεράιδα ἢ διαβλίσα, εἶπε. Ὡς τόσο, τί νὰ τῆς πρωτοπῶ σὰν ἔμπω! Αἶ, ἄς τῆς πῶ καλησπέρα κι' ἔχ' ὁ Θεὸς γιὰ τᾶλλα.

Χτυπᾷ τὴν πόρτα. Ἀνοίγει ἡ παρακώρη, καὶ μπαίνει μέσα ὁ πρωτομάστορας.

Ἡ Ἀγγέλικα σηκώνεται μισοτρομαγμένη. Στάθηκε σὰ λαμπάδα, μετὰ τὰ μαυρὰ της μάτια ὀρθάνοιχτα, σὰ νὰ τοῦ λέγανε τί θέλει ἐκεῖ τέτοια ὦρα!

— Καλησπέρα σας, κ' ἓνα λυχνάρι, τῆς λέει. νὰ ρίξω μιὰ ματιὰ στὸ κατῶγι, γιατί ὁ καινούργιος ὁ τοῖχος θαρρῶ πῶς καθίζει καὶ μ' ἔστειλε ὁ κῆρ Σπανός νὰ κοιτάξω.

— Μαρούλα, φωνάζει ἡ Ἀγγέλικα, ἄναψε ἓνα φῶς καὶ δός το τοῦ Μάστορα νὰ κοιτάξῃ. Ἐλπίζω πῶς δὲν εἶνε τίποτε.

— Ἐγὼ κοίταξα καλὰ ἀπ' ἔξω καὶ νὰ σὰς πῶ δὲν παρατήρησα τίποτε. Ὡς τόσο ἄς δοῦμε κι' ἀπὸ μέσα.

Κατεβαίνει στὸ κατῶγι, καὶ σὲ λίγη ὦρα ξαναβαίνει καὶ λέει πάλι τῆς δασκάλισσας πῶς δὲν ἔχει φόβο ὁ τοῖχος, καὶ νὰ μὴν τὸ κάμῃ μῆτε λόγο, νὰ μὴν τρομάξῃ ὁ κόσμος τοῦ κάκου, καὶ δὲν στέλνει σκολεῖο τὰ κορίτσια του.

Ἐδῶ σταθηκε μιὰ στιγμή ὁ Μυζήθρας μπρὸς τὰς τῆς Ὁ Μυζήθρας δὲν ἦταν ἄσκημο παλικάρι. Ἦταν ἀψηλός, μεγάλα καστανὰ μάτια καὶ μικρὸ μουστάκι λεβέντικο, ἦταν καὶ γλυκομίλητος. Ἐλα ὅμως ποῦ δέθηκε ἡ γλώσσά του τώρα! Τί νὰ τῆς πῆ, ποῦ ἦταν κ' ἡ παρακώρη παρῆξω!

— Ἄς δοῦμε μιὰ καὶ στὸ Σκολεῖο μέσα λέει ἔξω, ἐκεῖ ποῦ κοίταζε γύρω τοὺς τοῖχους.

Καὶ παίρνει τὸ λυχνάρι, καὶ πηγαίνει μόνοσ του στὴν κάμαρα τοῦ Σκολεῖο, νὰ συλλογιστῇ πῶς ν' ἀρχίσῃ τὴ δυσκολώτατη αὐτὴ ὀμιλία.

— Λάτε νὰ δῆτε, τῆς φωνάζει ἀπὸ μέσα.

Ἡ Ἀγγέλικα πηγαίνει στὴν κάμαρα τοῦ Σκολεῖο.

Ἐφραγε δὲν ἔφραγε μέσα στὴ μεγάλη ἐκεῖνῃ κάμαρα μετὰ τὸ μικρὸ λυχνάρι. Ἡ Ἀγγέλικα παρπάτηζε λαφρὰ λαφρὰ καὶ πῆγε καὶ στάθηκε μπροστά τοῦ σὰν ἄγαλμα, μετὰ τὸ ἀμελημένο τῆς φῶσμα, μετὰ τὰ μαυρὰ της μάτια, μετὰ τὸν ἄσπρο καιμὸ της, καὶ μετὰ τὰ δύο της χερᾶκι σφιγμένα πρὸς τὰ στήθια σὰ νὰ μισοκρύβουν.

— Αὐτὴ τὴ χαρμάδα πρέπει νὰδε ὁ κῆρ Σπανός καὶ φοβήθηκε. Λίγο σουδὰ θέλει καὶ τίποτε ἄλλο. Τὸ σπῆτι εἶνε γερὸ, μὰς βγῆκε καὶ καλησπέρα. Ὅλες μας οἱ κοπέλλες ἀθροπεῖουν δῶ μέσα.

— Καλωσύνη σας νὰ τὸ λέτε αὐτὸ καὶ τοῦ χαμογέλασε ἡ Ἀγγέλικα.

— Δασκάλισσά μου, ἐμεῖς οἱ χωριανοὶ λέμε ἴσια τὰ πράματα. Θὰ σὰς ἔλεγα καὶ μιὰν ἄλλην ἀλήθεια, ἂν δὲ φοβοῦμαι πῶς μπορούσατε νὰ τὸ πάρτετε ἄσκημα.

— Σὰν τί ἀλήθεια, τοῦ κάνει ἡ Ἀγγέλικα, καὶ πᾶει ἓνα βῆμα κοντήτερα τοῦ.

— Πῶς εἶνε μιὰ ψυχὴ στὸ χωριὸ ποῦ πᾶει νὰ τρελλαθῇ μετὰ σὰς.

— Καλὴ τί μοῦ λές! Καὶ ποιὰ νᾶνε, νὰ σὲ χαρῶ, αὐτὴ ἡ ψυχὴ; πῆς μου το τώρα ποῦ δὲ μὰς ἀκούει κανέναν.

— Κι' ἂν θυμώστε;

— Σοῦ τάζω πῶς δὲ θυμῶνω, ὅποιος κι' ἂν εἶνε· γιατί νὰ θυμώσω;

— Καλὰ, νὰ σὰς πῶ λοιπὸν ποιός. Εἶνε ἓνας, ποῦ δὲν εἶνε γέρος, δὲν εἶνε καὶ φτωχός. Δὲ ξέρει πολλὰ γράμματα, εἶδε ὅμως στὴν καιρὸ τοῦ λιγὰν κόσμῳ. Ἐξω τὴν ἔμαθε τὴν τέχνη του. Εἶνε λοιπὸν καὶ τεχνίτης. Δὲ ξέρει νὰ λῆ τὸν πόνο τοῦ σὰ βιβλίο, ξέρει ὅμως νὰ τὸν τραγοῦδῃ σὰν τὸ ποῦλι μετὰ τὰ δάση. Δὲ ξέρει νὰ χαιρετᾷ φράγκικα, ξέρει ὅμως ν' ἀγαπᾷ καὶ νὰ χαϊδεύῃ ῥομῆικα.

— Καὶ τὸνομά του; ῥωτᾷ ἡ Ἀγγέλικα χτυπώντας τὸ ποδαράκι της.

— Δὲ μπορῶ νὰ πῶ τὸνομά του, δὲν ἀποκοτῶ. Καὶ σταμάτησε ὁ Μυζήθρας.

— Εἶνε ἔτσι ἀψηλός, νόστιμος, παλικάρης, γλυκομίλητος; ῥωτᾷ πάλι ἡ Ἀγγέλικα γελώντας.

— Δὲ μπορῶ, δὲ μπορῶ νὰ σὰς πῶ· πᾶει νὰ σῶσῃ ὁ νοῦς μου σὰν αὐτὸ τὸ λυχνάρι. Καὶ βάζει τὸ λυχνάρι σ' ἓνα θρανίον, κι' ἀπλώνει τὸ χεῖρ στὸν τοῖχο, καὶ βλέπει χᾶμω συλλογισμένος.

— Τί ἐπαθες, παλικάρι μου; τί ἔχει ὁ καυμένος! Νὰ σοῦ φέρω λιγάκι νερό.

Γυρίζει τότες ὁ νέος καὶ τὴ βλέπει μ' ἓνα πικρὸ χαμόγελο καὶ τῆς λέει:

Δὲν εἶνε ποῦμα ν' ἀρωσιστῶ, ποῦμα νὰ θανατόνη. Σὰν τὴν ἀγάπη τὴν κρυφὴ τοῦ δὲν ξεφανερώνει.

Ἡ δασκάλισσα, ἂν καὶ φυσικὰ κἄτι ἐννοίωσεν, ἢ ὅμως ἤθελε νὰ παίξῃ καὶ νὰ περάσῃ τὴν ὥρα τῆς, ἢ νοστιμεύουνταν ν' ἀκούσῃ κι' ἄλλα, κ' ἔκανε τὴν ἀνήξερον ἀκόμα.

— Ἐχεις ἀγάπη μὲς τὴν καρδιά σου, καθὼς βλέπω, τοῦ λέει. Καὶ ποιά νᾶνε ἡ ἄτυχη αὐτῆ ἀγαπητικιά, ποῦ δὲν τὸ ξέρει τί πόνον τὴν ἔχεις;

Καὶ τῆς ρίχτει τώρα μιὰ ματιά φλογερὴ ὁ Μυζήθρας καὶ τῆς λέει μὲ φωνὴ σιγανὴ καὶ τρεμουλιαστῆ:

Ἀγγελικουλά ζάχαρη, κι' Ἀγγελικουλά μέλι

Κι' Ἀγγελικουλά κρυὸ νερό, ποῦ πίνουν οἱ ἄγγελοι.

Δὲ μπορούσες πιά ἡ Ἀγγέλικα νὰ καμωθῆ πῶς δὲν ἐννοίωθε. Ἄρχισαν νὰ τῆς ἔρχονται σύγκρα. Δὲν ἦταν φρόνιμο νὰ μείνῃ κοντὰ του. Μποροῦτε καὶ νὰ σκῦψῃ νὰ τὴ φιλήσῃ. Τραβήχτηκε λοιπὸν δυὸ βήματα, πῆρε τὸν συνειθισμένο ἀέρα τῆς σὰν εἶδλεπε ξένο, καί,

— Λοιπὸν δὲν ἔχει ὁ τοῖχος τίποτις, τοῦ λέει. Εὐχαριστῶ γιὰ τὸν κόπο σου, εὐχαρίστησέ μου καὶ τὸν κύρ Σπανό.

Ὁ Μυζήθρας τᾶχε χαμένα. Τὸν ἔδερνε ἡ ἀγάπη καὶ ἡ ντροπὴ. Κυττάζει γύρω του νὰ δῆ πῶς νὰ φύγῃ χωρὶς νὰ τὸν ξαναδῇ ἢ περὶφρατῆ του Ἀγγέλικα. Βλέπει τὴν πόρτα ποῦ βγαίνανε τὰ κοριττῆρια τὴν ἀνοίγει, καὶ ὅσα ἐξῶ χωρὶς μῆτε ν' ἀκουσθῆ τὸ περπάτημά του.

Σὰ βγῆκε ἐξῶ ἀπ' τὴν κλῆ, καὶ κατέβαινε τὸν κατήφορο, καὶ τότε χτύπησε τὸ βραδυνὸ ἀγεράκι, καὶ συνέφερε πάλι, χάθηκε ἡ ντροπὴ καὶ τοῦ ἔμεινε μοναχὴ ἡ ἀγάπη. Καὶ σὰν τραβήξῃ ἀκόμα παρακάτω, κ' εἶδε μπροστὰ του τὸν κάμπο, καὶ τὸ φεγγάρι νὰ παίξῃ στὰ κύματα, ξύπνησε τὸ λεβέντικόν του χουδαρταλίκι μὲς τὴν καρδιά του, καὶ διαλάληξε ἀμέσως ὁ κόσμος μὲ τὸ τραγοῦδι του:

Καλονυχίζω μιὰ φυγὴ καὶ τόνομα δὲ λέγω:

Κι' ἂν μελετήσω τόνομα, βουρκόνομα καὶ κλαίγω.

— Πητέ μου, πητέ μου κι' ἄλλα, νὰ σὰς χαρῶ, ἀπ' αὐτὰ τὰ δαιμονισμένα λιανοτραγοῦδά σας, — ἔλεγε μιὰ βραδυὰ στὶς κοπέλλες ἡ Ἀγγέλικα, ἐκεῖ ποῦ βάζανε καὶ κεντούσανε γύρω στοῦ νυχτεριοῦ τὸ λυχνάρι. — Εἶνε γλυκὰ γλυκὰ καὶ νόστιμα, εἶνε μυρωδάτα σὰν τὸ βασιλικόν, πητέ μου κι' ἄλλα, πεθαίνω γιὰ τὰ χωριάτικὰ σας αὐτὰ ζουμπολλάκια, ποῦ τὰ καταφρονεῖτε, καυμένες, καὶ δὲν ξέρετε τί θησαυρὸ ἔχετε! Ἄχ, χωριὸ καὶ πάλι χωριὸ! Ποῦ νᾶθῃ

κανένας ἓνα τέτοιο νυχτέρι στὴ χώρα! Ποῦ ν' ἀκούσῃ τέτοια μουσκουρισμένα τραγοῦδια! Θὰ τὰ μάθω, θὰ τὰ μάθω κ' ἐγὼ αὐτὰ τὰ τραγοῦδια. Δὲ μπορῶ πιά νὰ ζήσω χωρὶς αὐτὰ.

Κι' ἄρχισε ἀμέσως νὰ ψιλοτραγοῦδᾷ, σ' ἓνα σκοπὸ τοῦ χωριοῦ:

Κυπαρισσάκι μου ψηλό, σκῦψε νὰ σοῦ λαλήσω,

Ἐγὼ δυὸ λόγια νὰ σοῦ πῶ, κι' ἀπὲ νὰ ξεφυγήσω.

Καὶ δὸς του γέλοια οἱ κοπέλλες, ποῦ πήγαιναν νὰ λωλαθοῦν μαζί της.

— Τί ὁμορφα τὰ τραγοῦδα, σὰ νὰ γεννήθηκε στὸ χωριὸ ἡ μαριολεμένη! φωνάζανε.

— Μπᾶ! Καὶ μὴ γὰρ δὲ γεννήθηκα σὲ χωριὸ! Τὴν καημένη μὲ φέρανε στὴ χώρα μικρὴ μικρὴ, — μῆτε μάννα εἶχα μῆτε πατέρα. Ὁ καημένος ὁ θεός μου ὁ παπᾶ Φέστας μὲ πῆρε στὴ χώρα καὶ μὲ σπούδαξε. Τὴ θυμοῦμαι τὴ δύστυχη τὴ μάννα μου σὰ νᾶτανε χτέρι. Νά, ἐτζί φαινούνται. Ὅλοι μοῦ λέγανε πῶς τῆς ἔμοιαζα.

Καὶ παίρνει μιὰ μαγουλίκα, καὶ τὴν τριγυρίζει στὸ κεφάλι της, καὶ τίς βλέπει μὲ μιὰν ἡμερὴ καὶ συλλογισμένη ματιά. Ἦταν ἀληθινὴ ζωγραφιά τὴν ὥρα.

Οἱ χωριατοποῦλες κάθονται καὶ τὴ βλέπουν ἀμίλητες καὶ σιγαινημένες. Δυὸ τρεῖς δακρύσανε κιόλας.

— Εἶσαι δική μας, Ἀγγέλικα, καὶ βγάλο ἀπ' τὸ νοῦ σου πῶς θὰ μᾶς φραγκέψῃς, τῆς λέει μιὰ τους, ἡ μεγαλύτερη.

— Ἐγὼ νὰ σὰς φραγκέψω, ἀγάπη μου; Θεὸς νὰ φυλάξῃ! Κοιτάξετε νὰ μὴ μὲ φραγκέψετε σεῖς τώρα ποῦ ξανάγεινα πάλι χωριατοπούλα. Μιὰ βδομάδα καὶ θὰ μοῦ τραγοῦδῃς τὸ τραγοῦδι τῆς νύφης.

Ἔμειναν ὅλες ξερόες βάζουν τὰ ἐργόχειρα χάμου, βλέπουν ἢ μιὰ τὴν ἄλλη. ἀρχισοῦν ἓνα σιριχτὸ σὰ λωλεῖς, πεθοῦν ὄρθιες, καὶ τριγυροῦν τὴν Ἀγγέλικα, νὰ μάθουν τί τρέχει.

— Ἀφήσατέ με, νὰ σὰς τὰ πῶ. Θὰ μὲ πνίξετε καημένες! Νά! ἀπλοῦστατο πρᾶμα! Ἀγάπησα ἓνα παλικάρι, καὶ θὰ τὸ πάω. Μὴ ζουλέψετε· δὲν εἶνε καμιανῆς ἀραβωνιαστικὸς. Εἶνε ἀπ' τὸν ἄλλο τὸ μαχαλᾶ. Δὲν εἶνε γέρος, δὲν εἶνε καὶ φτωχός. Δὲ ξέρει πολλὰ γράμματα, ξέρει ὅμως τὴν τέχνη του. Δὲ μπορεῖ νὰ μοῦ πῇ τὴν ἀγάπη του σὰ βιβλίον, ξέρει ὅμως καὶ τραγοῦδᾷ σὰν τὸ πουλὶ μὲς τὰ δάση.

— Καὶ τόνομά του; φωνάζουν ὅλες.

— Τόνομά του; Ἐνα ποῦμα ποῦ γίνεται πολὺ νόστιμο μὲ τὸ μέλι.

— Ὁ Μυζήθρας!! φωνάζει ἡ μεγαλύτερη.

— Λοιπὸν ἐσὺ ποῦ τὸν ἐννοῖσες θᾶρθῃς νὰ στολίσῃς τὴ νύφη. Ὁ γάμος γίνεται στὸ σπίτι τοῦ προστοῦ κύρ Σπανοῦ.

Κ' ἐτζί ἔγεινε. Ὁ Σπανός πῆρε ὅλη τὴ δου-

λειὰ ἀπάνω του, σὰν πατέρας τῆς ὁ καυμένος.

Ἡ Ἀγγέλικα, καὶ καλὰ νὰ γείνη νύφη σωστὴ τοῦ χωριοῦ. Μῆτε οἱ τρέμουσες ἔλειπαν, μῆτε τὰ χίλια ἄλλα στολίδια καὶ γλέντια, ποῦ κάνουν τοὺς χωριανούς νὰ λέν τὸ γάμο χαρά.

Ὅσο γιὰ τὸ γαμπρό, αὐτὸς πιά συμμαζεμὸ δὲν εἶχε. Ὡς καὶ στὴ στεφάνωση ἀπάνω, ἔσκυψε κ' εἶπε τοῦ κύρ Σπανοῦ:

— Εἶμαι βασιλιάς, ἡ Ἀγγέλικα εἶνε κορόνα μου, καὶ τοῦ λόγου σου ὁ Βεζήρης μου.

Καὶ δὲν ἔλεγε ψέμματα. Σὰν ἀληθινὸς Βεζήρης τὴ βύλεψε τὴ δουλειὰ ὁ κύρ Σπανός. Αὐτὸς ἦταν ποῦ πῆγε καὶ [τῆς φύσηξε τὴ φωτιά] τῆς Ἀγγέλικας ὕστερ' ἀπ' ἐκεῖνη τὴ βραδυὴ. Αὐτὸς ἔκαμε καὶ τὴν προξενιά τῆς κυρὰ Μυζήθραϊνας, καὶ σὲ δυὸ βδομάδες ἦταν ὅλα τελειωμένα, κ' ἡ κυρὰ Μυζήθραϊνα κατασταλαγαμένη μὲ τὸ γυῖοκα τῆς καὶ μὲ τὴ νύφη τῆς, κ' ἀποφασισμένη νὰ ζήσῃ μαζί τους, νὰ κοιτάξῃ, ἔλεγε, τὰ ἴγωναίκα της, σὰν πήγαινε ἡ Ἀγγέλικα στὸ Σκολεῖο.

Κ' ἐτζί νοικοκυροῦτηκε ἡ δασκάλισσα, νύθουνταν καὶ μιλοῦσε καὶ φέρνονταν σὰν ὅλον τὸν κόσμον, γλύτωσαν καὶ τοῦ χωριοῦ οἱ κοπέλλες ἀπ' τὴν τρέλλα νὰ θέλουν καὶ καλὰ νὰ φαίνονται φράγκισσες.

ΤΑΣΟΣ ΚΑΛΟΓΙΑΝΝΟΣ

ΤΟ ΜΥΣΤΙΚΟΝ ΤΟΥ ΜΑΓΟΥ

Ἦ π ὁ

ΑΝΔΡΕΟΥ ΔΩΡΗ

Συνέχεια, ἴδιε σελ. 351

Κεφάλαιον Κ'.

Αἱ ἀνασκαφαὶ τοῦ καθηγητοῦ

Ὁ ἥλιος διέχεε τὰς φλογεράς ἀκτῖνάς του ἐπὶ τῆς πεδιάδος τοῦ Χαμαδάν, ἕνεκα δὲ τῆς θερμῆς ἐστάλαζεν ὁ ἰδρῶς ἀπὸ τὸ μέτωπον τῶν ἐργατῶν καὶ πολλοὶ ἐξ αὐτῶν κατάνοποι διέκοπτον τὴν ἐργασίαν καὶ ἀνεπαύοντο μὲ ὅλας τὰς κρυγὰς καὶ τὰς παρατηρήσεις τῶν ἐπιστατῶν.

Εἰργάζοντο λοιπὸν;

Ναί, εἰργάζοντο· καὶ ὁ κρότος τῆς σκαπάνης καί τῆς ἀξίνης ἀνορουσσουσῶν βαθεῖαν αὐλακὰ εἰς τὴν ἐσκληρωμένην γῆν ἀντήγει ὅπως κατὰ τὰς καλλιτέρας ἡμέρας τῆς ὑπὸ τὸν Κερδίκ ἀποστολῆς. Ἀλλ' ἀντὶ τοῦ ἐλλυγίστου ἀναστήματος τοῦ Μαυρικίου καὶ τῆς ἀδελφῆς του ἐφαίνετο τώρα συρόμενον τῆδε κκεῖσε βασιεὺς τὸ ἐλεφάντινον σῶμα τοῦ προσέσσουτος Χάσελφρατζ διαβροχῶν ἐκ τοῦ ἰδρῶτος, ἀπομάσσοντας τὸ φαλακρὸν μέτωπόν του, ἀποτείνοντας πρὸς τοὺς ἀνδρας σιγανοτανεῖς ἀγορευσεις εἰς ἀκατανόητον γλώσσῃ τῆς ἰδίας αὐτοῦ ἐφευρέσεως, μίγμα γερμανικῆς καὶ περσικῆς γλώσσῃς, αἵτινες δὲν ἐφαίνοντο ἐμποιεῖσαι μεγάλῃ ἐντύπωσιν ἐπ' αὐτῶν. Οἱ ἐργάται

ἦσαν οἱ ἴδιοι, οἵτινες εἶχον λιποτακτῆσαι ἐκ τῆς ὑπηρεσίας τοῦ Μαυρικίου μετὰ τὴν ἐκλειψιν, μὴ θέλοντες πλέον κατὰ τὸ λέγειν νὰ ὑπηρετήσωσι τοὺς ξένους. Μετὰ τὴν συνειθισμένην τῶν ἀπάθειαν καὶ τὴν πατροπαράδοτον ὀκνηρίαν καὶ ἀπροθυμίαν ἔσκαπτον νῦν διὰ λογαριασμοῦ τοῦ καθηγητοῦ, χωρὶς νὰ ἀνησυχῆσωσι ποσῶς ἂν ἀντέρασσον τώρα πρὸς ἑαυτούς, ἀμεριμνοῦντες νὰ μάθωσι διατὶ ἐκεῖνο τὸ ὅποιον χθὲς ἐφαίνετο παράνομον ἤτο σήμερον ἀξιόπαινον.

Ἄλλ' ὁ προσέσσουρ ἐγίνωσκε τοῦτο καλῶς, ἐγκαταλείψας δὲ προσωρινῶς πᾶν σχέδιον περὶ θεραπείας τῶν ὀφθαλμῶν τοῦ Βασιλεως τῶν Βασιλέων εἶχεν ἀφοσιωθῆ ὀλοφύχως εἰς τὴν κατὰ κτησιν τῆς εὐνοίας τοῦ Ἀβδοῦλ-Ἀζίμ. Τὰ πρῶτα ἀποτελέσματα τῆς ἐπιχειρήσεως ταύτης ἦσαν κατ' ἀρχὰς μὲν ἡ ἀπαγόρευσις τῶν ἐργασιῶν τῆς ὑπὸ τὸν Κερδίκ ἀποστολῆς, εἶτα δὲ ἡ μεταβίβασις ἀξιολόγου ποσότητος χρυσοῦν τ ὁ μ α ν ἐκ τῶν χρηματοκιβωτίων τοῦ διοικητοῦ εἰς τὰς ὀδοιπορικὰς ἀποσκευὰς τοῦ σοφοῦ ὀφθαλμολόγου, εἰς ἀνταμοιβὴν χορηγηθεισῶν καὶ μελλουσῶν ἐκδουλεύσεων καὶ ὡς τίμημα φαρμάκου τινὸς διὰ τοὺς ὀφθαλμούς· περὶ αὐτοῦ ἐφευρεθέντος, τὸ ὅποιον ἐμελλε ν' ἀποδώσῃ εἰς τοὺς ὀφθαλμούς τῆς αὐτοῦ Ἰψηλότητος τὴν ἐξυδέρεϊαν καὶ τὴν δυναμὴν τῆς νεότητος, τέλος, καὶ τοῦτο ἤτο τὸ σπουδαιότατον ἀποτέλεσμα, τῆ προτροπῆ τοῦ Χ ἔ ρ Χάσελφρατζ ὁ διοικητῆς διὰ φιρμανίου κατὰ πάντα ἐγκύρου παρεχόμενον αὐτῷ τὸ ἀποκλειστικὸν προνόμιον ν' ἀνασκάψῃ τοὺς εἰς τὴν πεδιάδα τύμβους ὑπὸ τὸν ῥητὸν ὅρον ὅτι πᾶν ὅ,τι ἤθελεν ἀνακαλυφθῆ θὰ παρεχωρήτο ἐξ ὀλοκλήρου εἰς τὸν διοικητὴν, ἀντὶ ἐννοεῖται, στοργγύλου ποσοῦ χρυσοῦν νομισμάτων. Πρὸς τοῦτοις ὁ Χ ἔ ρ Χάσελφρατζ εἶχε συνάψῃ μετὰ τοῦ ἑαυτοῦ καὶ ἄλλῃ συμφωνίαν, ἀλλὰ μυστικὴν, δι' ἧς ἐπεφυλάσσετο νὰ παρεχωρήσῃ εἰς τὸν διοικητὴν ὅ,τι αὐτὸς ἤθελε κρίνει ἐκ τῶν εὐρημάτων, νὰ ἀποκομίσῃ δὲ ἀθροῦδος ὅ,τι ἤθελε τοῦ φανῆ πολιτιμότερον.

Ἦρχισαν αἱ ἐργασίαι τρεῖς ἡ τέσσαρας ἡμέρας μετὰ τὴν ἐγκατάλειψιν τῶν ἀνασκαφῶν τοῦ Κερδίκ· ἀκολουθοῦσα δὲ διεύθυνσιν παράλληλον τῶν διακοπῆσων ἐργασιῶν ἡ νέα ὑπὸ τὸν Χάσελφρατζ ἀποστολὴ ἀνεσκαπτο καὶ ἡρεῖνα πιερωδῶς. Τὴν ζῆλον τῶν ἐργατῶν ὑπεκρίνει διαρκῶς ὁ καθηγητῆς αὐτοπροσώπως, βοηθούμενος ὑπὸ ἐπιστατῶν ἐμμίσθων τῆς κυβερνήσεως, οἵτινες δὲν ἐδίσταζον νὰ συνοδεύσωσι τὰς διαταγὰς τῶν καὶ μὲ μαστιγώσεις ἐπὶ τῆς ῥάχους τῶν ὀκνηρῶν. Τοιοῦτοτρόπως παρακινούμενοι οἱ ἐργάται εἰργάζοντο δραστηρίως· αἱ τάφοι ὠρύσσοντο, ἐμπύοντο βαθύτεραι καὶ μεγαλείτεραι καθ' ἑκάστην.

Ἐν τοῦτοις οὐδὲν ἀκόμη εἶχον ἀνακαλύψει καὶ πρὸς τὴν προστασίαν τοῦ Ἀβδοῦλ-Ἀζίμ ὁ προ-

φέσσωρ δὲν ἐτόλμα νὰ σφραγισθῆ τὰς τάφρους τὰς ὄρυχθείσας ὑπὸ τοῦ Κερδίκ καθ' ὑπόδειξιν τοῦ Γουεόρου. Περιέφερετο μὲν περίξ τοῦ στρατοπέδου ριπτῶν ἀπληστον βλέμμα ἐντὸς τῶν χαινοντων λακκῶν, μέσῳ τῶν ὁποίων διαραίνοντο τμήματα τείχους ἐν μέρει ἀποκαλυφθέντα, ἀλλ' ὁ φόβος μήπως εὐρέθῃ ἀντιμέτωπος ἀπέναντι τοῦ Μαυρικίου τὸν συνείχεν ἀκόμη· χάρις δὲ εἰς τὰς προφυλάξεις, ἃς ἐλάμβανεν ὅπως ἀποφύγῃ τὴν σύγκρουσιν, δὲν εὐρέθησαν ἀπέναντι ἀλλήλων ἀπὸ τῆς στιγμῆς τῆς παροδικῆς αὐτῶν συναντήσεως ἐν τῷ μεγάρῳ τοῦ διοικητοῦ.

Ἄλλως τε πρὸ πολλῶν ἤδη ἡμερῶν ἀλλόκοτοι φῆμαι διεδίδοντο εἰς τὴν χώραν. Ἐγένετο λόγος περὶ αἰφνιδίου ἐξαφανίσεως ὅλων τῶν Φράγκων, οἱ δὲ ἰθαγενεῖς ἤσαν πεπεισμένοι ὅτι ὁ Σαίταν (ὁ διάβολος) αὐτοπροσώπως ἤλθε καὶ τοὺς παρέλαβεν. Οἱ δαισιδαίμονεστεροι ἤρχισαν μάλιστα νὰ διαβεβαίωσιν ὅτι εἶδον σημεῖα καὶ οἰωνούς, φῶτα εἰς τὸν οὐρανόν, ἀντικο τοπτρισμούς ἀνδρῶν αἰωρουμένων εἰς τὰ νέφη, κρότους μυστηριώδεις ἐν ὄρα βραθείας νυκτός, πρὸς τὸ ὄρος δὲ τὰ πύρινα τ ε λ ὠ ν ι α περιειδινοῦντο ἐπιβούλους, ὅπως ἐπισύρωσι τοὺς θνητοὺς εἰς τινὰ ἄβυσσον!..

Τὸ βέβαιον ἦτο ὅτι ἀπὸ πολλῶν ἡμερῶν — δὲν ἠδύνατο κανεὶς νὰ ὄρῃσῃ ἀπὸ ποίας ἡμέρας — οὐδεὶς εἶχεν ἰδεῖν τὸν Μαυρικίον, τὴν Αἰκατερίνην ἢ τὸν Γαργαρίδην. Αἱ καλύβαι τῶν ἔμμενον κεκλεισμέναι καὶ σιωπηλαί. Οἱ ἵπποι μὲ τοὺς πόδας δεσμευμένους ἐδαινον ἡσυχῶς παρὰ τὸ στρατόπεδον. Οἱ πλανόδιοι πωληταὶ δὲν εὕρισκον πλέον ἀγοραστάς εἰς τὰ καταλύματα τῆς γαλλικῆς ἀποστολῆς. Φῆμη ἤρχιζε νὰ διαδίδεται ὅτι οἱ Φράγκοι εἶχον ἀπέλθει εἰς Τεχεράνην σκοπεύοντες ν' ἀποταθῶσιν ἀπ' εὐθείας πρὸς τὸν Βασιλέα τῶν Βασιλέων.

Αἱ φῆμαι αὗται ὑπεξέκειον ἔτι μᾶλλον τὸν ζῆλον τοῦ προφέσσωρος, ὅστις ἐξηκολούθει τὰς ἐρεῖνας τοῦ μετὰ φλογεράς δραστηριότητος. Ἀφ' ὅτου ἐφάνη ἐπιβεβαιουμένη ἡ φῆμη περὶ τῆς ἐξαφανίσεως τῶν μελῶν τῆς γαλλικῆς ἀποστολῆς, ἐξηκολούθησε νὰ σύρῃ τὴν γραμμὴν τῶν τάφρων τοῦ πλαγίως, ὥστε νὰ συμπέσωσι μὲ τὰς ἐργασίας τοῦ Κερδίκ. Πρῶτον τινὰ ἢ σκαπάνη τῶν ἐργατῶν προσέκρουσεν ἀίφνης κατὰ κτιστοῦ τινος κυρτοῦ οικοδομημάτων, ἐκτισμένου δι' ὄγκωδων πελεκητῶν λίθων στερεῶν συνηρμοσμένων διὰ ἀμμοκονίας.

Ὁ προφέσσωρ συνεκινήθη σφόδρα.

Κατὰ διαταγὴν αὐτοῦ ἐπιχειροῦσι πανταχόθεν ν' ἀνασκάψωσι τὸ οικοδόμημα αὐτὸ καὶ ἀποκαλύπτωσι μέγα μέρος· οἱ ἐργάται βλέπουν ἀνεκάλυπτον μέρος τοῦ ὕψους, οὗ ἡ περιφέρεια ἐφάνετο ὅσα τριάκοντα περὶ τοῦ μέτρου. Συγκεντροῦται πᾶσα ἡ ἐργασία εἰς τὸ αὐτὸ σημεῖον καὶ ἀνεκάλυπτεται τροῦλλος εὐρύχωρος, ὅστις

θεώμενος ἐκ τῶν ἄνωθεν ἔχει σχῆμα ἀκριβῆς τεραστίου κώδωνος ἀποτεθειμένου εἰς τὸ βάθος τῆς τάφρου.

Τί καλύπτει ὁ τροῦλλος οὗτος; Ποῖον ἀπόκρυφον τῶν ἐξαφανισθειῶν γενεῶν πρόκειται ν' ἀνεκαλύψωσιν;

Ὁ καθηγητὴς κατέχεται ὑπὸ ἀπεριγράπτου νευρικῆς ταραχῆς. Τρέχει πανταχοῦ ἢ εὐρεῖα ῥαδεγρότητα του κυματίζει ἐπὶ τοῦ σώματός του. Ὁ ἰδρὸς καταπίπτει στάγδην ἀπὸ τοῦ φρακτοῦ μετώπου του καὶ αἱ διόπτραι του ἀκτινοβολοῦσιν ὡς φάρος.

Ἀναλογίζεται τὸ ὑπόμνημα, τὸ ὁποῖον θ' ἀπευθίνη πρὸς τὴν Ἀκαδημίαν τῶν Ἐπιστημῶν τοῦ Αυτζενθόουζεν· βλέπει ἐαυτὸν δαφνοστερῆ προσθέτει νοερώς εἰς τὸν ἤδη ἀρκετὰ μακρὸν κατάλογον τῶν τίτλων του καὶ τὸν τοῦ «Κλέους καὶ Αἰγλης τῆς Ἀρχαιολογίας.» Ἐμφανίζεται ἤδη αὐτῷ τὸ μουσεῖον τῆς γενεθλίου του πόλεως δι' ἀνεκτιμήτων ἀντικειμένων. Λησμονεῖ ἐκουσίως ὅτι ὑπεσχέθη νὰ παραδώσῃ τὰ πάντα εἰς τὸν διοικητὴν καὶ βλέπει ἐκτεινομένης εἰς τὰς στοὰς τοῦ μουσεῖου τὰς ἀτελετητάς σειρὰς τῶν σκευοθηκῶν πλήρων πολυτίμων θραυσμάτων. Ἡ αὐτοῦ Γαληνοτάτη Ὑψηλότης ὁ Ἐκκλησιολογίας ἡγεμονεύων πρίγκιψ Ὁθων ΚΔ' ἀπονέμει αὐτῷ τὸν τίτλον τοῦ διευθυντοῦ τῶν Ἐπιστημονικῶν Μουσείων. Ἰδοὺ αὐτὸς ἐγκαθιστάμενος εἰς τὴν θέσιν του· μετὰ ἔτη πολλὰ θ' ἀποθάνῃ ἐκεῖ πλούσιος καὶ πανένδοξος. Καὶ τὰ ὄνειρα τοῦ καθηγητοῦ ἐξακολουθοῦν εἰσεῖτι ἀνεπιστάμενα· χειροτονηθεὶς εὐγενῆς ὑπὸ τοῦ βασιλικοῦ αὐτοῦ κυρίου νυμφεύεται νεκρὰν βαρωνίδα ἐξόχου καλλονῆς, ἐκ τοῦ συνοικιστοῦ δὲ τούτου γεννῶνται πολλὰ μικρὰ βαρωνίδια, κληρονομοῦντα ἐξ ἴσου καὶ τὴν μητρικὴν καλλονὴν καὶ τὴν πατρικὴν μάθησιν.

Ἐν τοσούτῳ παρακινεῖ νὰ σκάπτωσι, νὰ ἐκθάπτωσι, ν' ἀπαλλάξωσι πᾶσαν τὴν ἐπιφάνειαν τοῦ τροῦλλου ἐκείνου. Ἄν, ὡς δύναται νὰ ὑποθέσῃ τις, καλύπτῃ θάλαμόν τινα ἢ σπήλαιον ὑπόγειον, πιθανὸν νὰ φωτίζηται διὰ φεγγίτου τινός, ὅθεν θὰ εἶνε εὐκὸλον νὰ ῥίψῃ τις τὸ βλέμμα εἰς τὸ ἐσωτερικόν του πρὶν κατέλθῃ. Καὶ ὁ καθηγητὴς καταπονεῖ τοὺς ἐργάτας· οἱ ἐπιστάται τῆς διαταγῆς αὐτοῦ διπλασιάζουσι τὴν δραστηριότητα καὶ οἱ ῥαδιισμοὶ καταπίπτουσιν ὡς χάλιζα. Σκάπτουσιν, ἐρευνῶσιν, ἀραιροῦσι τὸ χῶμα πυρετωδῶς. Ἡ ἐσπέρα ἐπῆλθε ποῖν ἀποκαλύψωσιν ἐντελῶς τὸν τροῦλλον· φαίνεται ὅμως οὐτος μεγαλοπρεπῶς κυρτούμενος ἐπὶ τῆς ἐπιφανείας τοῦ ἐδάφους, χωρὶς ὅμως εἰς τὴν ἐπιφάνειαν αὐτοῦ νὰ διακρίνηται ἴχνος τι ἀνοίγματος ἢ παραθύρου. Οἱ λίθοι εἶνε στεγανῶς συνηρμοσμένοι. Ὅμοιοι μὲ κύπελλον τεράστιον λαξευθὲν ἐντὸς ὄγκου ἐκ γρανίτου σκεπάζει τὸ ἐδαφος χωρὶς οὐ-

δὲν ἴχνος νὰ δηλοῖ τί κρύπτει ὑποκάτωθεν του.

Τὴν νύκτα οἱ ἐργάται κατάκοποι ἐπιστρέφουσιν εἰς τὴν κατοικίαν των διὰ ν' ἀναπαυθῶσιν. Ὁ καθηγητὴς ἐξάλλος ἐκ τῆς χαρᾶς κατακλίνεται ἐπὶ τῆς θέσεως ἐκείνης.

Τὴν ἐπαύριον ἀπὸ τοῦ ὄρθρου πρῶτος αὐτὸς ἐγείρεται, μετ' ὀλίγον δὲ οἱ ἐργάται τῆς διαταγῆς τοῦ ἀναλαμβάνουσι τὰ ἐργαλεῖά των. Τέλος ὀλόκληρος ὁ τροῦλλος ἀποκαλύπτεται. Οὐδὲν φαίνεται ἀνοίγμα· τῆ ὁδηγία τοῦ προφέσσωρος ἐρευνῶσι τὸ ἐδαφος περίξ τοῦ κυρίου, ἀλλὰ παντοῦ ἢ σκαπάνη στομοῦται καὶ συντρίβεται προσκρούουσα ἐπὶ γρανίτου ἐκτάκτου σκληρότητας. Νομίζει τις ὅτι ὁ βράχος διανοίχθη ὅπως φυτρώσῃ ἐξ αὐτοῦ ὁ θολωτὸς ἐκεῖνος πύργος ὡς τεράστιον ἄνθος· ἀδύνατον δὲ φαίνεται οἰονδήποτε ἀνθρώπινον ἐργαλεῖον νὰ δύνηθῃ ν' ἀνασκάψῃ τὴν ἐπιφάνειαν ἐκείνην, ἥτις ἔχει ἀδαμαντίνην στερεότητα.

Οἱ ἐργάται αἰσθάνονται τὴν ἀνάγκην ἀναπαύσεως· ἄλλως τε ἀπέναντι τοῦ μυστηριώδους ἐκείνου μνημείου καταλαμβάνονται βαρμηδὸν ὑπὸ ἀορίστου φόβου. Ἀφοῦ εἶνε στεγανῶς κεκλεισμένον, δὲν θὰ εἶνε ἀρὰ γε ἱεροσυλία [νὰ τὸν ἀνοίξωσι; Μὴ τυχὸν ἐμπερικλείει ἀντικειμένον τι τρομερὸν, τέρας τι φρικτόν, τὸ ὁποῖον θὰ ἐτιμώρῃ τὸ θράσος ἐκείνων, οἵτινες θὰ ἤρχοντο νὰ τὸ ταράξωσιν; Ἡ δαισιδαίμονια κυριεῖται τὴν ψυχὴν των. Ἴσως δὲ καὶ ὁ καθηγητὴς ἐμέλλει ὡσαύτως νὰ ἐγκαταλειφθῇ ὑπὸ τῶν ἐργατῶν του.

Ἄλλ' αἴφνης ἀκούεται εἰς τὴν πεδιάδα ἀντηχῶν ὁ καλπασμὸς πολλῶν ἵππων. Ἀνέρχονται εἰς τὰ χεῖλη τῆς τάφρου καὶ παρατηροῦσι τί συμβαίνει. Ἐν τῷ μέσῳ συνόρου κόνεως διακρίνονται τὰ ζωηρὰ χρώματα τῆς γαλλικῆς σχολῆς. Εἶνε ὁ ὑπολοχαγὸς Γκυγιὼν συνοδευόμενος ὑπὸ τοῦ ἱατροῦ Ἀρδῦ καὶ παρακλυθούμενος ὑπὸ πολυαριθμοῦ στρατιωτικῆς συνοδίας. Διευθύνονται ταχέως πρὸς τὰ οἰκήματα τῆς γαλλικῆς ἀποστολῆς. Μακρόθεν ὁ Χ ε ρ Χάσελφρατζ τοὺς βλέπει ἀφιπεύοντας καὶ κρούοντας τὴν θύραν τῶν καλυβῶν, σείοντας αὐτὴν κατόπιν καὶ τέλος ἐξ ἀνυπομονησίας εἰσερχομένους ἄνευ ἄλλων διατυπώσεων. Ὁ καθηγητὴς κρίνει κατάλληλον τὴν στιγμὴν ὅπως παρεμβῇ· ἄλλως τε ἐλπίζει ὅτι θὰ παραγάγῃ ἀγαθὴν ἐντύπωσιν δεικνύων ἐνδιὰφρον ὑπὲρ τῆς γαλλικῆς ἀποστολῆς. Ἀνέρχεται ἐπιπόνως ἀπὸ τῆς τάφρου καὶ με βῆμα βαρὺ διευθύνεται πρὸς τὴν κεντρικὴν καλύβην, ἐπὶ τῆς ὁποίας κυματίζει ἡ τρίχρους σημάια. Ποῖν εὐχάσθη, ὁ ὑπολοχαγὸς καὶ ὁ ἱατρὸς ἤδη ἐξέρχονται. Ἀμφότεροι εἶνε ὄχρη καὶ φαίνονται ἀνήσυχτοι.

Οἱ τρεῖς ἄνδρες χαιρετίζου ἀλλήλους. Ὁ προφέσσωρ σταματᾷ τοὺς Γάλλους καὶ μετ' ἐπιτυχῶς προσπεποιημένον ἐνδιαφέροντος ἐρωτᾷ περὶ τῶν ἀδελφῶν Κερδίκ.

Εἶνε ἀληθῶς εἰς Τεχεράνην; Διαδίδεται ὅτι ἐκεῖ ὑπῆσαν. Ἐν τούτοις οἱ ἵπποι των ἔμειναν εἰς τὰ καταλύματα... Δύνανται νὰ τοῦ δώσωσι πληροφορίας τί ἀπέγειναν οἱ νεκροὶ του φίλοι;... Ἐκπλήττεται καὶ λυπεῖται μάλιστα, διότι ἀνεχώρησαν τοιοῦτοτρόπως χωρὶς κανένα νὰ εἰδοποιήσωσιν. Ἡ διαγωγή των αὕτη ἐλέγχει ἐλαφρότητα ἀξιοκατάκριτον, τὴν ὁποίαν ἡ τευτονικὴ ψυχὴ τοῦ καθηγητοῦ σφόδρα ἀποδοκιμάζει...

— Τί ἐνοεῖτε, κύριε; κρότησε μετὰ σπουδῆς ὁ Λουδοβίκος Γκυγιὼν. Οἱ φίλοι μας δὲν εὕρισκονται πλέον ἐδῶ;

— Φεῦ! ἀγκυπτᾷ κύριε! κανεὶς δὲν εἰξεύρει τί ἀπέγειναν. Κυκλοφοροῦσι φῆμαι παράδοξοι καὶ δυσάρεστοι μάλιστα περὶ αὐτῶν. Ἄλλὰ πρέπει κανεὶς νὰ εἶνε ἐπιεικὴς πρὸς τοὺς ἀμαθεῖς αὐτοὺς ἀνθρώπους ἐὰν ἔχωσιν ἰδέας σφαλεράς!... Βεβαίως ὁ κύριος καὶ ἡ δεσποινὴς Κερδίκ λυπηθέντες διὰ τὴν ἀποτυχίαν των, ἀνεχώρησαν ἀσθρόβως διὰ νὰ μὴ παρατηρηθῶσιν· καὶ ἐπειδὴ κανεὶς δὲν παρεῖβη εἰς τὴν ἀναχώρησίν των, οἱ ἐργάται μας φαντάζονται ὅτι τοὺς ἤρπασεν ὁ διάβολος!... Νὰ τοὺς ἀρπάξῃ ὁ διάβολος!... μὰ ἤμπορεῖ κανεὶς νὰ φαντασθῇ αὐτὸ τὸ πρᾶγμα;...

Καὶ ὁ προφέσσωρ ἀνύψου τοὺς ὄμους μετ' οἴκτου.

— Ἀνεχώρησαν!... ἐπανέλαβεν ὁ ἱατρὸς καὶ ὁ ὑπολοχαγός. Πότε;... Πῶς;... Διὰ ποῦ;...

— Αὐτὸ ἀκριβῶς ἀγνοοῦμεν. Ἄλλὰ πρὸ δέκα ἡδὴ ἡμερῶν κανεὶς δὲν τοὺς εἶδεν. Αἱ κατοικίαι των εἶνε ἔρημοι, ὡς καὶ αὐτὸς ὁ Ἕλλην ὑπηρέτης των ἔγεινεν ἄφαντος.

— Ἄλλ' ἔγεινε τοῦλάχιστον καμμία ἐρευνα;... Ἐπεσκέφθησαν τὰ καταλύματά των;... ἤρευνήθη ἐκάστη καλύβη λεπτομερῶς; Ἐπεβεβαιώθησαν ὅτι δὲν εὕρισκονται εἰς Χαμαδάν;... οὔτε εἰς τὴν κατοικίαν τοῦ μάγου; Τί διάβολο!... τρεῖς ἄνθρωποι δὲν γίνονται ἄφαντοι ὡς νὰ ἦτο ταχυδακτυλογραφία!... ἀνεκράξεν ὁ ἱατρὸς Ἀρδῦ μετὰ ζέσεως.

— Ἄ, κύριε! ἀπήτησεν ὁ Γερμανὸς σείων τὴν βαρεῖαν κεφαλὴν του ὑπόπτως, καθ' ὅλα τὰ φαινόμενα καὶ μυστήριον ὑπάρχει εἰς τὸ μέσον. Ὁρεῖλω ὅμως νὰ ὑμολογήσω ὅτι αὐτοὶ οἱ νέοι ἐφέροντο μὲ ἀξιοκατάκριτον ἐπιφύλαξιν, μὲ τὰς εἰς τινὰ ὅπως ἀποφείνωσι τοὺς ἄλλους ἀνθρώπους καὶ τούτου ἕνεκα ἐκείνοι οἱ ὁποῖοι ἠδύνατο νὰ ἐνδιαφερθῶσιν ὑπὲρ αὐτῶν, ἢ μᾶλλον νὰ τοὺς συμβουλευθῶσιν, διότι ἤσαν ἄπειρο ὡς ἐκ τῆς ἡλικίας των, ἔμμενον ἀποχωρισμένοι ἐξ αὐτῶν. Καὶ ποῖος εἰξεύρει;... ποῖος εἰξεύρει εἰς ποῖον δυστύχημα τοὺς ὠδήγησεν ἢ προσβλήθησεν αὐτῶν ὑπερρήνεια, ὁ πόθος τοῦ νὰ ὑποδείξωσιν ὅτι ἐγνώριζον περισσότερα ἀπὸ τοὺς γεροντοτέρους των, ὅτι ἤσαν ἱκανοὶ ν' ἀνεκαλύψωσι καὶ αὐτοὶ πράγματα περίεργα!...

Ἐπιτελεῖται

Ο "ΛΟΥΚΗΣ ΛΑΡΑΣ",

Πορσις δημοσιεύμενος ἐν τῇ «Ἐστία» ἀπὸ τοῦ φυλλαδίου τῆς 1ης Ἰανουαρίου 1879. Εἰς τὸ γραφεῖον τοῦ περιοδικοῦ τὸ χειρόγραφον εἶχε

σταλῆ πολὺ ἐνωρίτερον· ἀλλ' ὁ ἰδρυτὴς τῆς «Ἐστίας», τοῦ ὁποῖου γνωστὴ ὑπάρχει ἐκ τῆς σειρᾶς τῶν πρώτων τόμων ἡ ἄκρα φιλοκαλία ἀλλὰ καὶ ἡ ἄκρα συντηρητικότης, ἐπὶ πολὺ ἐδίστασεν ἂν ἔπρεπε νὰ προσφέρῃ εἰς τὸ δημόσιον διήγημα ἐκτενές, πρωτότυπον καὶ μάλιστα ὑποθέσεως ἑλληνικῆς, ἔστω καὶ φέρον τὴν ὑπογραφὴν λογίου πρὸ πολλοῦ διαπρεπευτοῦ, οἷος ὁ κ. Βικέλας. Τίς οἶδε δ' ἕως πότε θὰ ἔμενον οὕτω κλεισμένον, ἐὰν λογιότι τινες φίλοι τοῦ διευθυντοῦ, οἱ ὅποιοι ἔτυχε νὰ ἴδωσι τὸ χειρόγραφον, δὲν τὴν προέτρεπον ζωηρῶς νὰ τὸ δημοσιεύσῃ, προβάλλοντες ὡς τὸ πειστικώτερον ἐννοεῖται ἐπιχείρημα, ὅτι τὸ ἔργον εἶχε θέμα τὴν Ἑλληνικὴν Ἐπανάστασιν καὶ ἦτο ἐξόχως πατριωτικόν. Ἡ ὑποδοχὴ του ὁμοῦ παρὰ τῷ κοινῷ ὑπερέβη ἐξ ἀρχῆς καὶ αὐτῶν τῶν συνηγόρων του τὰς χρηστάς ἐλπίδας. Τὸ διήγημα ἀνεγνώσθη ἀπλήστως ἐν τῇ «Ἐστία» — βέβαια ὄχι μόνον διότι εἶχε θέμα τὴν Ἑλληνικὴν Ἐπανάστασιν! — μεθ' ἧς τρεῖς ἐκδόσεις του ἐξηντήθησαν σχεδὸν μέχρι ἀντιτύπου. Καὶ παρὰ τοῖς ξένοις ἐπίσης ὁ Λουκῆς Λάρας ἔτυχεν ἐκτιμήσεως μοναδικῆς. Ἐκ τῶν βιβλίων τῆς φιλολογίας μας εἶνε τὸ ἀριθμῶν, ἐπαξίως μὲ τὴν ἀλήθειαν, τὰς περισσοτέρας μεταφράσεις.

Ὁ Λουκῆς Λάρας σημειώνει σταθμὸν ἐν τῇ νεωτέρᾳ

ἡμῶν δημιουργικῆ φιλολογίᾳ. Τὸ ἀνέκδοτον, τὸ ὁποῖον παρέθεσα ἀνωτέρω, χαρακτηρίζει ἀρκούντως τὴν ἐποχὴν. Διηγήματα ἑλληνικὰ δὲν ἐγράφοντο τότε. Τὰς ὁρέξεις τοῦ κοινοῦ ἐθεράπευον αἱ μεταφράσεις· ἀλλὰ καὶ τὰ σπάνια πρωτότυπα δὲν διέφερον πολὺ τῶν ξενικῶν τούτων προτύπων· αἱ ὑποθέσεις τῶν διεξήγοντο εἰς τὴν Κίνα, εἰς τὸ Περσὺ καὶ εἰς τὴν Γουατεμάλαν· ἢ ἂν τυχόν ποτε καὶ τὸ κλασικὸν μας ἔδαφος τοῖς ἐχρησάμεν ὡς σκηνή, οἱ ἥρωες τῶν ὅλων οὔτε καταδέχοντο κἄν νὰ τὸ ἐγγίσουν, φερόμενοι μετέωροι καὶ κίθεροβάμονες, ὡς ὄντα ἄλλου κόσμου ἀσύλληπτα, ἐκσπρονδονισθέντα ἀπὸ τοῦ Ἄρεως ἢ τοῦ Κρόνου. Πρῶτος ὁ κ. Βικέλας ἔγραψε διήγημα ἑλληνικόν, πραγματικόν, ἔχον ἥρωας ἀνθρώπους γηγένους καὶ ἀπεικονίζον σκηνὰς ἐκ τοῦ ἀληθοῦς.

Τοῦ συγγραφέως ἡ ἐκτακτὸς δεξιότης καὶ ἡ εὐφυΐα, γνωρίσαντος νὰ συγκινήσῃ τοὺς σύγχρονους δι' ἄλλου τρόπου ἢ τῶν ἕως τότε ἐν χρήσει πατριωτικῶν φωνασικῶν, συνέτεινεν ὥστε ὑπὲρ τοῦ νέου εἴδους νὰ κλινήῃ ἡ πλάστιγγὶς ταχεῖα καὶ ἐμφαντικῆ. Ἡ διηγη-

ματογραφία ἤρχισεν ἔκτοτε νὰ κινήται καὶ νὰ εἰσέρχεται εἰς τὸν δρόμον τῆς. Ὅμως νέων λογιῶν, οἱ ἀποτελέσαντες σήμερον πλεόν τοὺς ἀγαπημένους συγγραφεῖς τοῦ κοινοῦ, — τοῦ μάλλον ἀνεπτυγμένου, ἐννοῶ — ἐφιλοτιμήθησαν νὰ γράψωσι διηγήματα ἑλληνικὰ. Ἐκτοτε ἡ «Ἐστία» ἐδημοσίευσεν πλείστα, τινὰ δὲ μεταξὺ αὐτῶν — καὶ ἀρκοῦμαι ἀναφέρειν ἐνταῦθα μόνον τὰ τοῦ κ. Βιζυνοῦ — εἶνε ἐκτάκτου δυνάμεως καὶ καλλονῆς. Σήμερον ἡ ἐθνικὴ ἀνάγκη ἐγένετο συρμός, καὶ τὸ εἶδος τοῦτο καλλιεργεῖται πολὺ. Ὅλα τὰ περιοδικὰ ἔχουσι πλεόν, μάλλον ἢ ἤττον καλόν, τὸ πρωτότυπὸν τῶν διηγημάτων, καὶ ὅλοι οἱ νέοι, οἱ ὅποιοι ἐκκινῶν ἄλλοτε κατὰ κανόνα τὰς ἀπαρχὰς τῶν διαστίχων ὑστερικοῦ ρομαντισμοῦ πρὸς Ἐκείνην, σήμερον γράφουν διηγήματα πραγματικά. Ὁμιλοῦσθε δὲν παρήχθησαν ἀκόμη βέβαια ἔργα

μεγάλῃ καὶ ἴσως ἴσως οὐδ' α' τοῦ τοῦ Λουκῆ Λάρας ἐνᾷ μίλλαι· πλὴν ἡ κίνησις μέχρι τοῦδε εἶνε πολὺ εὐελπίς καὶ ἐν συγκρίσει πρὸς τὸ πρὸ μικροῦ παρελθόν ἐκπληκτικῶς μεγάλη. Ἄν ἤττον ἢ

βράδιον καταλήξῃ, ὡς ἐλπίζω, εἰς τὴν διάπλασιν ἐθνικῆς φιλολογίας καὶ παραγωγή ἔργα ἄξια ν' ἀναδείξουν ἐν Ἐθνῶς, ἡ τιμὴ θὰ ὑφείλεται κατὰ μέγιστον μέρος εἰς τὸν εὐδοξον γενάρχη, τὸν Λουκῆ Λάρα. Διότι αὐτὴ εἶνε ἡ θέσις του ἐν τῇ φιλολογίᾳ καὶ τοιαύτη ἡ κοινωνιολογικὴ του σημασία.

Ὅσον ἀφορᾷ εἰς αὐτὸ καθἑαυτὸ τὸ διήγημα τοῦ σεβαστοῦ μου φίλου, ἡ σημερινὴ γνώμη μου εἶνε ἡ πολὺ παλαιά. Παρῆλθεν ἤδη ἑκταετία ἀρότου ἔργαφα κάπου ὅτι μοι ἐφαίνετο ὁ Λουκῆς Λάρας τὸ ἕριστον βιβλίον, τὸ ὁποῖον ἐνεπνευσεν εἰς Ἑλληνικὴν Ἐπανάστασιν. Ἦμην τότε ἀνόμῃ νέος πολὺ· τί λέγω; παιδίον — καὶ ἔκτοτε

ὡς εἶνε φυσικόν, ἠναγκάσθην νὰ μεταβάλω ἀπειρίαν γνώμων, ἀλλ' ὄχι καὶ τὴν περὶ Λουκῆ Λάρα. Ὁ ἥρωας τοῦ κ. Βικέλα ἐξἠκολούθει νὰ βασιλεύῃ ἀκλόνητος ἐπὶ τοῦ στυλοβάτου, ἐφ' οὗ τὸν ἀνύψωσεν ἀπ' ἀρχῆς ἡ ἐκτίμησις μου, ἐν ᾧ περὶ αὐτὸν βλέπει πολλοὺς ἄλλους στυλοβάτας γυμνοὺς, ἀμείωτος δὲ παραμένει πάντοτε ὁ θαυ-

μασμός μου πρὸς τὸ βιβλίον, τὸ ὁποῖον ἐπανειλημμένως ἀνέγνωσα μεθ' ἡδονῆς. Καὶ προχθὲς ἀκόμη, λαβὼν παρὰ τοῦ ἐκδότου κ. Κασδῶνη ἐν δοκιμίῳ τῆς νέας εἰκονογραφημένης ἐκδόσεως, ἵνα φυλλομετρήσω καὶ παρατηρήσω τὰς εἰκόνας, παρεσύρθη βαθυμυδὸν καὶ ἀνέγνωσα τὸ διήγημα πάλιν ἀπ' ἀρχῆς μέχρι τέλους. Ἴσως συνέτεινεν εἰς τοῦτο κάπως καὶ ἡ ἀκουσίως παρασύρουσα τυπογραφικὴ τοῦ βιβλίου κομψότης καὶ ἐντέλεια, ἡ τιμῶσα πράγματι τὰ Καταστήματα τοῦ κ. Κωνσταντινίδου. Πλὴν ὁμιλοῦσθε ὅτι με συγκινῶσι πολὺ μὲ τὴν ἀπλότητα ἐκείνην καὶ τὴν ἀφέλειαν ἐξιστορούμενα τὰ παθήματα τοῦ Χίου, μ' ἐλκύει ἡ κλασικὴ ἐκείνη λιτότης καὶ εἰς τὴν ἐννοίαν καὶ εἰς τὴν γλώσσαν, ἧτις ἂν εἰς ἄλλα διηγήματα τοῦ κ. Βικέλα ἐκπέπη ἴσως μέχρι ψυχρότητας, παρὰ τῷ Λουκῆ Λάρα ὁμοῦ ἀποτελεῖ τὸ ὅλον ἰδιάζον του θέληματρον. Ἐχει σκηνὰς ἐξόχους καὶ ὑπὸ πᾶσαν ἐποψίαν εἶνε προωρισμένον νὰ ζήσῃ τὸ διήγημα. Ὁ καταπόντισμός τῆς ἀτιμασθείσης Ἀνδριάνας, ἡ ἐκ τῆς πατρίδος φυγή, ὁ θάνατος τοῦ γέροντος Λάρα,

εἰς σελίδες δραματικαὶ ἀλησμόνητοι. Καὶ ὅλα ἄνευ ἐξάρσεων διὰ περὶ γων Ἰκάρου, ἄνευ ἐνθουσιασμοῦ παταγώδους, ἀλλὰ δι' αὐτὸ τοῦτο εἰσδύοντα εἰς τὴν καρδίαν βαθύτερον καὶ συγκινοῦντα περισσότερον. Ὑπάρχει ἀληθῶς μία καταπληκτικὴ ὁμοιότης μεταξὺ τοῦ συγγραφέως καὶ τοῦ βιβλίου του. Οἱ εὐτυχήσαντες νὰ γνωρίσωσιν ἐκ τοῦ πληθίου τὸν κ. Βικέλαν, εἰξεύρουσιν ὅτι εἶνε ἄνθρωπος πολὺ σοφὸς, σχεδὸν τυπικός, μὲ λόγια μετρημένα καὶ χωρὶς διαχύσεις πολλὰς· ἀλλὰ δὲν φαίνεται διὰ τοῦτο ὀλιγότερον ἀφ' ὅ,τι εἶνε εὐγενής, ἀγαθός, συμπαθής, ὅλοι δὲ οἱ φίλοι του, ὡσεὶ ποτισμένοι ὑπὸ τῆς ἰδιαίτερου θελητήρου τῆς ἀντιθέσεως αὐτῆς, ἀγαπῶσι τὸν ψυχρὸν αὐτὸν μετὰ στοργῆς θερμωτάτης. Ἀπεράλλακτα καὶ τὸν Λουκῆν Λάραν.

Ἡ τετάρτη ἐκδοσις τοῦ διηγήματος ἡ γενομένη ὑπὸ τοῦ φιλοπροσόδου ἐκδότου κ. Γεωργίου Κασδῶνη, εἶνε ἐκτάκτως πολυτελής καὶ οὕτως εἰπεῖν πανηγυρικὴ. Πρώτην φοράν δι' ἑλληνικὸν ἔργον, ὁ Λουκῆς Λάρας ἐκδίδεται εἰκονογραφημένος. Ὁ ἐν Παρισίοις γνωστός καλλιτέχνης κ. Θεόδωρος Ράλλης κατόπιν ταξιδίου μέχρι τῶν ἑλληνικῶν νήσων εἰκονογράφησε τὸν Λουκῆν Λάραν, καθὼς καὶ τὰλλα διηγήματα τοῦ κ. Βικέλα, προσεχῶς ἐκδιδόμενα. Τὸ ἔργον τοῦ ζωγράφου μοι φαίνεται ἀπαραίτητον διὰ τὸ ἔργον τοῦ δημιουργοῦ συγγραφέως. Ἡ μία Τέχνη συμπληροῖ θαυμασίως τὴν ἄλλην καὶ ἐκ τῆς ἀδελφοποιήσεως τοῦ χρωστήρου καὶ τῆς γραφίδος γεννᾶται ἐν σύνολον τέλειον. Σχεδὸν ὅ,τι εἶνε διὰ τὸ δράμα ἡ παράστασις, εἶνε διὰ τὸ μυηιστόρημα καὶ τὸ διήγημα ἡ εἰκονογράφισις. Εἶτε διότι ἔχω πλέον συνείδησιν, εἶτε διότι κρίνω ἐπισηφῶς, ἀλλὰ μοι φαίνεται ὅτι ὅλα ἐκείνη τοῦ πεζογράφου ἡ εὐγλωττία, ἡ πληροῦσα σελίδας διὰ τὰ περιγράψῃ κάτι, δὲν περιμένει ἢ τοῦ ζωγράφου τὴν γραμμὴν νὰ τὴν ἀποτελειώσῃ, νὰ τὴν ζωογονήσῃ. Ὅλη τοῦ Ζολᾶ — ὁ ὅποιος θεωρεῖται κοινῶς ὁ τελειότερος τῶν διὰ τῆς γραφίδος ζωγράφων — ἡ λεπτολόγος καὶ πολυσέλιδος περιγραφή ἢ ἐν κινήσει, μοι ἐφάνη καὶ μὲν πολλὰκις ὑπερῆφανος πρόκλησις κατὰ τῆς ἐν στάσει ζωγραφίας, ἀλλ' οὐχὶ σπανίως καὶ πείσμων καὶ δογίλη διαμαρτύρησις, λύπη ἐκχειρίζουσα ἐπὶ τῷ ὅτι ὁ συγγραφεὺς κλονάται νὰ μεταχειρισθῇ τὸν χρωστήρα, τὸν ἀσφαλῆ καὶ ταχύτερον.

Ἰδιαίτερος τώρα μοι ἤρесе πολὺ τὸ ἔργον τοῦ κ. Ράλλης. Ὁ ζωγράφος αὐτὸς γνωρίζει νὰ διερμηνεύῃ πιστῶς τὸν συγγραφέα, ὁ ὅποιος τὸν ἐνέπνευσε, χωρὶς νὰ παραβλάπτῃ τοῦτο τὴν ἰδικὴν του ελευθεσίαν. Ἐχει πολλὴν καλαισθησίαν ἰδίως ὡς πρὸς τὴν ἐκλογὴν τῶν σημείων τῆς διηγήσεως, ἐφ' ὧν βασιζέται τὰς εἰκόνας του. Πρὸς τοῦτο, ὡς γνωστόν, ἀπαιτεῖται πολλὴ δεξιότης, εἰξεύρομεν

δὲ ὅτι οἱ νεώτεροι ζωγράφοι, καὶ μάλιστα οἱ Γάλλοι καὶ οἱ Ἄγγλοι, ἔχουσιν ἐπιτηδευθῆ ὅλως ἰδιαίτερος καὶ πρωτοτύπως τὴν ἐκλογὴν ταύτην. Ἡ μέθοδος τῶν παλαιῶν, ἀσμενιζόντων εἰς τὰς μεγαλοπρεπεστεράς τάχας ἢ τὰς ἐκτενέστερον περιγραφόμενας σκηνάς, εἰς τὰ χυδαίωτερα δηλαδὴ καὶ εὐκολώτερα σημεῖα, σήμερον δὲν εὐχαριστεῖ τοὺς φιλοκάλους. Ὁ νεώτερος χρωστήρ ἀγαπᾷ, μὲ ψυχολογικὴν μελέτην καὶ λεπτότητα ἀσύλληπτον διὰ τὸ κοινὸν αἰσθημα, νὰ ὑποτυπῶν ἐντυπώσεις φευγαλέας, νὰ παρουσιάσῃ εἰκόνας ταχείας, νὰ φωτίσῃ σημεῖα σκιερώτερα, ν' ἀνταποκρίνεται πιστότερον πρὸς τὰς εἰκόνας τῆς φαντασίας τοῦ ἀναγνώστου καὶ νὰ χαρακτηρίσῃ γενικώτερον. Καὶ ἐκ τῆς ὥραιας αὐτῆς καλλιτεχνικῆς ἀρχῆς παρήχθησαν ὅλαι αἱ μικραὶ ἐκεῖναι καὶ κομψαὶ εἰκόνας, αἱ κοσμοῦσαι τὰς νεωτέρας ἐκδόσεις, χαίρεισαι, ποικιλίαι τὰ σχήματα καὶ παράδοξοι τὰ θέματα, συμβολικαί, ἀπροσδόκητοι, ἀτελείωτοι, ἐκφεύγουσαι ἀπὸ τοῦ κειμένου πρὸς τὰ περιθώρια τὰ εὔρεα, ἀλλὰ κυριολεκτικῶς συμπληροῦσαι τοῦ συγγραφέως τὸ ἔργον. Τὴν τοιαύτην τέχνην ἐντελέστατα φαίνεται κατέχων ὁ κ. Ράλλης ἐν τῷ Λουκῆν Λάρα. Χωρὶς νὰ ζητήσω ἐδῶ νὰ ἐξάρω ὅλας τὰς πράγματι ἀριστοτεχνικὰς ιδιότητας τοῦ χρωστήρου του — ἄλλως δὲ οὔτε ὁ κατάλληλος θὰ ἤμην πρὸς τοῦτο, οὔτε ὁ καλλιτέχνης ἔχει ἀνάγκην, — ἀρκουμαι νὰ πιστώσω τὰνωτέρω δι' ὀλιγῶν μόνον παραδειγμάτων ἐξ ἀρχῆς.

«Κατ' ἐκείνην τὴν Κυριακὴν — λέγει ὁ Λουκῆς Λάρας — δὲν ἐπρόκειτο νὰ ὁμιλήσῃ ἱεροκλήρῳ, ὥστε τὸ πλήρωμα τῆς ἐκκλησίας μετ' ἀπορίας εἶδε τὸν ἱερέα ἀναβαίνοντα ἐπὶ τοῦ ἄμβωνος. Δὲν ἀνέβη νὰ μας διδάξῃ τὸν λόγον τοῦ Θεοῦ, ἀλλὰ πρὸς ἀνάγνωσιν πατριαρχικοῦ ἀφορισμοῦ.» Ἡ περικοπὴ αὕτη, τὴν ὁποίαν ἄλλος ἴσως δὲν θὰ ἐπρόσεχεν, ἐνέπνευσε εἰς τὸν ζωγράφον μὲν ὥραιαν εἰκόνα. Φαίνεται μόνον ὁ ἄμβων, ἑλληνικὸς ἄμβων μὲ τὸ πτηνὸν τὸ βασιτάζον ἐπὶ τῶν περὶ γων του τὸ Εὐαγγέλιον, καὶ ἡ κλίμαξ τὴν ὁποίαν ἀναβαίνει ὁ ἱερεύς. — Τὸ τέλος τοῦ ἰδίου κεφαλαίου, ἐν τῷ ὁποίῳ ἀντηχεῖ ὁ πρῶτος τῆς Ἐπαναστάσεως θόρυβος, ἐπιφέρει μικρὸν κόσμημα παριστῶν μόνον ἀρματομένων ὁσπὺν καὶ δύο του στιβαρὰς χεῖρας ἀνασπώσας ἐκ τοῦ κολοῦ τὴν μάχαιραν τῆς ἐξοντώσεως. — «Εἰσῆλθομεν εἰς τὴν Ἐκκλησίαν», ἠσπάσθημεν τὰς εἰκόνας. . . » αἱ λέξεις αὗται προὐκάλεσαν εἰκόνα συγκινητικὴν. Ὁ νεαὸς Λουκῆς κύπτει εὐλαβῶς καὶ ἀσπάζεται ἱερὰν εἰκόνα. Ἀνωθεν αἰωρεῖται μία κανδήλα καὶ κάτωθεν... ἀναγινώσκειται ἡ ἐξῆς φράσις τοῦ κειμένου μετὰ μεγαλητέρου σπαραγμοῦ: «Δὲν ἐπανεῖδα ἐκτοτε τὸ παρεκκλησίῳ μας!» — Ἀλλὰ δὲν ἐξακολουθῶ μέχρι τέλους τὴν φυλλομέτρησιν, διότι θὰ παρεσυρόμην

εἰς συχνὰς μνείας εἰκόνας, οὔτε θὰ ἐκρατούμην ἀπὸ τὸ νὰ ἐπαινέσω διὰ μακρῶν τὴν μελέτην τῶν ἑλληνικῶν ἐν γένει, ἥτις παρὰ τὴν ἀλήθειαν τῆς ψυχολογικῆς στιγμῆς διακρίνει τὸ ἔργον τοῦ κ. Ράλλης. Ἀρκουμι λοιπὸν νὰ μνημονεύσω τοῦ χρωματιστοῦ ἐξωφύλλου. Ἡ ἐπ' αὐτοῦ τρυφερά καὶ μελαγχολικὴ παράστασις, εἶνε ἡ λαμπροτάτη σύνοψις τῆς διηγήσεως. Ἡ ἔκφρασις, αἱ μορφαί, ἡ στάσις, τὰ ἐνδύματα, τὰ χρώματα, ὅλα μᾶς ἐμποιοῦν τὴν ἐντύπωσιν τὴν ἐκ τῆς ἀναγνώσεως τοῦ Λουκῆ Λάρα. Πρὸς ἐπίμετρον τὸ ὅλον προσπίπτει ἐπὶ κυανοῦ κύκλου, ὁ ὁποῖος ὑπενθυμίζει τὸν γλυκύτατον οὐρανόν, ὅφ' ἂν τὸ μικρὸν αὐτὸ δράμα τοῦ Ἀγῶνος ἐκτυλίσσει τὰς ὥραιας του σκηνάς.

ΓΡΗΓΟΡΙΣ ΞΕΝΟΠΟΥΛΟΣ

ΠΡΑΓΜΑΤΑ ΚΑΙ ΘΑΥΜΑΤΑ

ἐκ τῆς Φυσικῆς Ἱστορίας

Τινὰ τῶν ζώων τοῦ ὑγροῦ βασιλείου ἔχουσι περιεργωτάτας καὶ ἀπιστεῦτους ιδιότητας. Τούτων τινὰ φαίνονται ὡς μάχαι φυχῶν καὶ βρύων ἐπιπλέουσαι ἐπὶ τοῦ ὕδατος· ἀλλὰ ἔχουσι τὴν δύναμιν ν' ἀνακτῶσι μέλη τοῦ σώματος, ἅτινα ἐκ τύχης ἢ ἄλλως ἀπέβαλον· ἀλλὰ δύνανται νὰ στρέψωσι τὰ ἔσω εἰς τὰ ἔξω, δηλαδὴ «νὰ γυρίζουν ἀπὸ τὴν ἀνάποδην», ἄνευ τῆς ἐλαχίστης βλάβης τοῦ ὀργανισμοῦ των, καὶ δικιτῶνται τὸσον ἀνέτως ὅταν στραφῶσι πρὸς τὰ ἔξω, ὅσον καὶ ὅτε ἦσαν εἰς τὴν φυσικὴν των κατάστασιν· ἀλλὰ πάλιν ἐπὶ τῇ προσεγγίσει ἐχθροῦ, ρίπτουσι τὰ ἐντόσθιά των ἔξω, καὶ ὅταν φύγῃ ὁ ἐχθρὸς, ἀρχίζουσι νὰ παράγωσι νέα ὄργανα.

Ὁ σπόγγος εἶνε ἴσως εἰς τῶν περιεργωτέρων ἰχθύων, διότι ἰχθύς εἶνε, καίτοι πολλοὶ τῶν ἐξόχων φυσιοδίφων τοῦ παρελθόντος χρόνου ὑπεστήριξαν ὅτι δὲν εἶνε. Φυσιοδίφης τις λέγει ὅτι ἡ ζωικὴ οὐσία τοῦ σπόγγου εἶνε στόμαχος· χωρὶς ὄπλα, ἀπλοῦστατος, στοιχειωδέστατος, ἐνὶ λόγῳ ζῶον ὅλον [στόμαχος. Οἱ ἀναρίθητοι ἐν τῷ σπόγγῳ σωληνες εἶνε ἅμα τὰ πεπτικά ὄργανά του καὶ οἱ ἀναπνευστήριοι πόροι του. Ἐὰν σπόγγος διασχισθῇ, θὰ ἴδῃ τις ὅτι οἱ πόροι εἶνε δύο διαφόρων μεγεθῶν. Ἐν τῇ ζωτικῇ καταστάσει τὸ περιέχον τὰ μόρια τῆς τροφῆς ὕδωρ συνεχῶς ἀπορροφᾶται ὑπὸ τῶν μικρῶν ὀπῶν καὶ ἀποβάλλεται ὑπὸ τῶν μεγαλειτέρων, κρατουμένης τῆς τροφῆς. Μέγα δὲ εἶνε τὸ πλῆθος τῶν γνωστῶν νῦν εἰδῶν τοῦ σπόγγου. Ἐν τῇ περὶ «βρετανικῶν σπόγγων» πραγματείᾳ, τῇ ἐκδοθείσῃ τῷ 1866, ὁ Βάουερβαγκ περιγράφει σχεδὸν διακόσια εἶδη, ἐκτοτε δὲ καὶ ἄλλα πολλὰ ἀνεκαλύφθησαν. Ἡ ἀλιεῖα τῶν σπόγγων εὐρεῖται

ἐνεργεῖται τανῦν εἰς τὰς ἑλληνικὰς θαλάσσας.

Ἡ κοκκινωπὴ καὶ πρασινόχρους ὕλη ἡ εὐρισκομένη εἰς τὰ τέλματα, ὡς καὶ εἰς τὰς θαλάσσας, ὁφείλεται πολλάκις εἰς τὴν παρουσίαν ἐκτομυριῶν ζώων, ἅτινα κλοῦνται «ἐγγύματα». Τὰ ἐγγύματα εὐρίσκονται πανταχοῦ. Τὰ λείψανά των ἀπαντῶνται εἰς τὰς κορυφὰς τῶν ὑψηλοτέρων ὄρεων, καὶ ζῶντα εὐρίσκονται εἰς τὰ μέγιστα βάθη τῆς θαλάσσης. Εἶνε ἀόρατα εἰς τὸν ὀφθαλμόν, τοῦ μεγέθους των ὄντος μόνον ἐνὸς ἐξηκοστοῦ τοῦ δακτύλου, καίτοι δ' ἐν γένει ἄχρως, φαίνονται ἐνίοτε ἐρυθρά, πράσινα, κυανὰ καὶ μέλανα. Διὰ μικροσκοπίου βλεπόμενα φαίνονται καμπύλα, διαφανῆ σώματα, τριχωτὰ ἐνίοτε, ὅπερ καθιστᾷ αὐτὰ ἱκανὰ νὰ κινῶνται. Τὸ δὲ περιεργότερον παρὰ τοῖς ζωῶσι τούτοις εἶνε ὅτι, καίτοι τὸσον μικρά, δύνανται νὰ χάσωσι μέρος τοῦ σώματός των χωρὶς νὰ πάθωσι καταφανῶς βλάβην τινά. Ὅποταν μέρος τοῦ σώματος των γηράσῃ, ἀποθνήσκῃ τὸ θενωδὸς δὲ ἀπορρίπτεται, καὶ τὸ ζῶον ἀπαλλαγὴν ἐξακολουθεῖ νὰ κολυμβᾷ ὡς νὰ μὴν ἔπαθε τίποτε.

Ἡ ὕδρα εἶνε ζῶον ἔχον τὴν δύναμιν ν' ἀναστρέφεται ἀπὸ τῶν ἔσω εἰς τὰ ἔξω, καὶ συχνὰ εὐρίσκεται εἰς τὰ ἔλη ὡς καὶ ἐν τῇ θαλάσῃ. Κατὰ τὸ σχῆμα ἡ ὕδρα φαίνεται ὡς ρυκὸς ἄλλοτε ἐρυθρωπὸν καὶ ἄλλοτε χλοάζον τὸ χροῶμα. Τὸ ζῶον συνίσταται ἐκ μικροῦ χρωματιστοῦ σάκκου, κλειστοῦ ἀπὸ τὸ ἐν μέρος καὶ ἀνοικτοῦ ἀπὸ τὸ ἄλλο καὶ φέροντος περὶ τὸ ἄνοιγμα, τὸ χρησιμεῖον ὡς στόμα, ἱκανὰς χρωματιστὰς κορυφὰς. Αἱ ὕδραι οὕτε πνεύμονας ἔχουσιν, οὔτε ἐντόσθια, οὔτε νευρικὸν σύστημα, οὔτε καρδίαν. Αἱ κορυφαὶ εἶνε κοίλαι καὶ συγκοινωνοῦσι μὲ τὸ στόμα, χρησιμεῖον δὲ εἰς τὸ νὰ συλλαμβάνωσι τὴν τροφήν.

Ὁ Τρέμπλυ ἀπέδειξε διὰ τῶν πειρημάτων του τὸ γεγονός ὅτι ἡ ὕδρα δύναται νὰ στρέφεται ἀνάποδα, ὡς χειρόκτιον, ἄνευ βλάβης, τὸ δὲ ζῶον ἀνακαμβάνει μετὰ δύο ἡμέρας τὰς συνήεις λειτουργίας του. Ὅ,τι ἄλλοτε ἐξετέλει τὴν ἐξωτερικὴν ὑπηρεσίαν, τώρα ἐκτελεῖ χρῆσιν στομάχου, ἐνῶ ὅ,τι ἦτο στόμαχος ἐκτελεῖ τώρα χρῆσιν δέουτος· ἀλλὰ μετ' οὐ πολὺ τὸ ζῶον ἐπιστρέφει εἰς τὴν ἀρχικὴν κατάστασίν του. Τοῦτο δὲν εὐχαρίστησε τὸν Τρέμπλυ, καὶ ἀπεφάσισε νὰ δοκιμάσῃ ἐν τῷ ζῶον δύναται νὰ ζῇ ἐπίσης καλῶς ὅταν εἶνε ἀνάποδα γυρισμένον, ὡς ἐξῆς πρῖν. Ἐπομένως ἔδωσε τὸ ζῶον ἀπὸ τοῦ λαίμου, καὶ οὕτω τὸ ἠμπόδισε νὰ ἐπανέλθῃ εἰς τὴν ἀρχικὴν κατάστασίν του· καὶ ἐν τοιαύτῃ θέσει ἔζησε, καὶ ὁ φυσιοδίφης τὸ ἔθεσεν οὕτω ἐπὶ δύο ἔτη. ὅτε καὶ εἶδεν αὐτὸ πολλαπλασιασθέν.

Ἐὰν ὕδρα τις κοπῇ εἰς τεμάχια, ἕκαστον τε-

μάχιον θ' αὐξήσῃ εἰς ἀκέραιον ζῶον, οὕτως ὥστε ἂν μία ὕδρα ἔχη ὄρεξιν νὰ δημιουργήσῃ οἰκογένειαν, πᾶν ὅ,τι ἔχει νὰ κάμῃ εἶνε ν' ἀποκόψῃ ἓνα ἢ δύο βραχίονας, καὶ ἕκαστον τεμάχιον θὰ γείνη μετ' οὐ πολὺ νέον ἄτομον, καθ' ὅλα ὅμοιον μετ' τὸν γονέα του.

* *

Φαντασθῆτε ἄθροισμὰ τι λεπτῶν φυκῶν, λαμπροῦ ἐρυθροποῦ χρώματος, ἐπιπλέον ἐπὶ τῶν ὑδάτων, καὶ ἔχετε ἀκοῦσαι ἰδέσθαι περὶ τοῦ ζώου τοῦ καλουμένου Ἀγκύμα. Το ζῶον τοῦτο συνίσταται ἐκ μακροῦ κοίλου σωλήνος, οὗ τὸ μήκος δυνατὸν νὰ εἶνε τριῶν ποδῶν καὶ τὸ πλάτος ὀρθοῦ δακτύλου, πέραν τοῦ ὁποῦ φαινόνται ἱκανὰ καλυμθῶντα φολιδια. Τὸ ἔπιπθεν μέρος τοῦ ζώου καλύπτεται ὑπὸ μακρῶν τριχῶν, αἵτινες ἀποτελοῦσι φερόν ἀγκυλῶδες περίφραγμα.

Ἄλλο περίεργον ζῶον εἶνε ἡ Μέδουσα. Γράφων τῷ 1701 ὁ Ρεαμίρ λέγει: «Εἶνε ἀλάθης θαλάσσιον ἄθροισμα, ἐλάχιστα μετέχον χρώματος καὶ οὐσίας. Ἐὰν λάβωμεν μίαν εἰς τὰς χεῖρας μας, ἡ φυσικὴ θερμότης εἶνε ἱκανὴ νὰ τὴν διαλύσῃ εἰς ὕδωρ». Ἡ Μέδουσα φαίνεται ὡσεὶ βευστὸν κρυσταλλῶδες, καὶ εἶνε πολλακίς ὑπόχρου κυανοῦ ἢ ροδίνου χρώματος, ἐνιαχοῦ δὲ ἰσχροῦ. Ἡ μεμβράνη τῆς Μεδούσας εἶνε τόσοσ ἀσθενής, ὥστε ὅταν ἐγκαταλειφθῇ ὑπὸ τῶν κυμάτων παρὰ τὸν αἰγιαλόν, τήκεται καὶ ἀρχνίζεται, χωρὶς ν' ἀφήσῃ ἔχον ὅτι ὑπῆρξέ ποτε. Εὐρίσκειται δὲ τὸ ζῶον τοῦτο κατ' ἐξοχὴν εἰς τὰς Ἀρκτικές θαλάσσας καὶ χρησιμεύει ἐνιαχοῦ εἰς τοὺς ἄλιεις.

Τὰ ἐγκεφαλοειδῆ ἢ μαιάνθροια ζῶα καλοῦνται οὕτως ἐκ τῆς ὁμοιότητος ἣν ἔχουσι μετ' τοὺς σπονδιλοῦς καὶ τοὺς ἐλιγμοὺς τοῦ μυελοῦ.

Αἱ Ἀνεμώναι εἶνε ὑδρόβια ζῶα, τὰ ὁποῖα δύνανται νὰ κοπῶσιν εἰς πολλὰ μέρη, καὶ ἕκαστον μέρος θ' ἀναπτύχῃ εἰς τέλειον ζῶον, καὶ τὴ κρωτηρισθῆν μέγος ταχέως ν' ἀναπληρωθῇ. Ὁ χεῖρας Δρεκεμῆρ τὰς ἠκρωτηρίσας καὶ τὰς ἐκσπᾶντες κατὰ χιλίουσ τρόπους, ἀλλὰ πάντοτε σχεδὸν μετ' τὸ αὐτὸ ἀποτέλεσμα, καὶ πρὸς τοὺς μεμρομένους αὐτὸν ἐπὶ σκληρότητι, ὡς βασανίζοντα οὕτω τὰ πλάσματα τοῦ Θεοῦ, ἀπήντησεν ὅτι, γενόμενος αὐταῖς παραίτιος ἄλλους, παρέτεινε τὴν ζωὴν τῶν καὶ ἀνεκαίνισε τὴν νεότητά τῶν.

Τὸ μέγεθος τῆς λείας, δι' ἣς τρέφεται ἡ Ἀνεμώνη, εἶνε πολλακίς ἴσου ὄγκου μετ' τὸ ζῶον αὐτό. Εἰς τὸν δόκτωρα Ζόνστωνα ἐκόμισάν ποτε Ἀνεμώνην περὶ τοὺς δύο δακτύλους διαμέτρου, ἣτις εἶχε καταπῆ ἰσομεγῆθῃ αὐτῇ ἰχθύν. Ὁ ἰχθύς ἐκόλλησεν εἰς τὸν στόμαχον τοῦ ζώου οὕτως ὥστε νὰ διακρῆ αὐτὸ εἰς δύο μέρη, καὶ τὸ ζῶον ἔγεινε σκληρότατον. Πᾶσα συγκοινωνία μεταξὺ τοῦ ἐσωτερικοῦ τοῦ στομάχου καὶ τοῦ στόματος διεκόπη, ἀλλ' ἀντὶ ν' ἀποθᾶ ἡ τὸ ζῶον ὠφελήθη ἐκ τούτου καὶ ἠύξασε τὰς ἀπαλάτεις του. Νέον

στόμα ἠνοιχθῆ πρὸς τὰ κάτω, φέρον πρὸς τὸν στόμαχον, καὶ τὸ ζῶον κατέστη εἶδος διδύμου τοῦ Σιάμ, ἀλλὰ μετὰ μείζονος οἰκειότητος καὶ στενότητος ἐν τῇ ἐνώσει!

* *

Ὁ Ἀστεροῖχθὺς εἶνε ἐπίσης περίεργον ζῶον. Τὸ στόμα του εἶνε κατ' εὐθείαν εἰς τὸ κέντρον, καὶ ἀμέσως σχεδὸν ὑπ' αὐτὴ εἶνε ὁ στόμαχος, ἐνῶ τὰ πεπτικά ὄργανα εἶνε εἰς τοὺς βραχίονας. Οἱ Ἀστεροῖχθῆς τρώγουσιν ὄστρακα, ἀλλ' οἱ φυσιολόγοι διγογνωμοῦσι περὶ τοῦ τρόπου, καθ' ὃν τὰ καταβιβρῶσκαουσιν. Οἱ ἀρχαῖοι φυσιολόγοι ἐπίστευον ὅτι ὁ Ἀστεροῖχθὺς παρεμύνησε τὴν στιγμὴν, καθ' ἣν τὸ ὄστρακον θὰ ἦνοιγε τὰ ὄστρακά του, ὅπως εἰσαγάγῃ μίαν τῶν ἀκτίνων του εἰς τὸ ἄνοιγμα, καὶ ἀροῦ εἰσῆγε τὸν πρῶτον κόδα, εἰσῆγεν εἰτα καὶ τοὺς ἄλλους τέσσαρας καὶ κατέτρωγε τὸ ἐντὸς τοῦ ὄστρακου. Νεώτεροι παρατηρήσεις ἀπέδειξαν ὅτι τοῦτο δὲν εἶνε ὁρθόν.

Φυσιολόγοι τινὲς ἰσχυρίζονται ὅτι, ἅμα ὡς συλλάβῃ τὸ ὄστρακον, ὁ Ἀστεροῖχθὺς φέρει τὸ στόμα εἰς τὴν κλεῖσιν τῶν δύο ὄστράκων, καὶ τότε, τῇ βοηθείᾳ βευστοῦ, ἐκκρινόμενον ἀπὸ τοῦ στόματός του, βιάζει τὴν εἰσοδον. Ἄλλος φυσιολόγος παρέχει διάφορον ἐξήγησιν τοῦ πράγματος, λέγων ὅτι τὸ ὄστρακον συλλαμβάνεται ὑπὸ τοῦ Ἀστεροῖχθῆος καὶ κρατεῖται σφιγκτὰ ἐκ τοῦ στόματος ὁ Ἀστεροῖχθὺς τότε ἀναστρέφει τὸν στόμαχον καὶ περιβάλλει τὸ ὄστρακον, ὥστε βιάζει αὐτὸ ν' ἀνοίξῃ τὸ στόματόν του. Ὅπως καὶ ἂν ἔχη τοῦτο, εἶνε βέβαιον ὅτι ὁ Ἀστεροῖχθὺς τρώγει τὰ ὄστρακα καθ' ὃν τρόπον καὶ οἱ ἄνθρωποι.

* *

Ὡς τελευταῖον παραδειγμα περιέργων ἐνῶδρων ζώων δυνάμεθα νὰ λάβωμεν τὸ ὀλοθίριον, ἡ σικυλὸς τῆς θαλάσσης, οὕτω καλουμένους ἐκ τῆς πρὸς τοὺς σικυλοὺς ὁμοιότητος. Ὅταν τὸ ζῶον τοῦτο προσβληθῇ ὑπὸ ἔχθρου, δὲν ἰσταται ν' ἀντιπαλάσῃ, ἀλλὰ δι' αἰφνιδίου κινήματος ρίπτει τοὺς ὀδόντας του, τὸν στόμαχον, τὰ πεπτικά ὄργανα καὶ σχεδὸν ὅλα τὰ ἐντόσθιά του, καὶ τότε συμπτύσσει τὸ σῶμά του σχεδὸν εἰς τὸ μηδέν. Παρελθόντος ὅμως τοῦ κινδύνου, τὸ ζῶον ἀρχίζει νὰ ἀνακτᾷ τὰ ὄργανα, τὰ ὁποῖα ἐκουσίως ἀπέριψε, καὶ ἐν βραχεῖ χρόνῳ εἶνε τόσοσ τέλειον ὅσον καὶ πρὶν.

Ὁ δόκτωρ Ζόνστων ἐφύλακτεν ἐν εἰς τὸ ὕδωρ ἐπὶ μακρὸν χρόνον καὶ μετ' τῶν ἡμερῶν ἐλησθῆν ἤνεσε ν' ἀλλάξῃ τὸ νερόν. Τὸ ζῶον ἐπομένως ἐξήμεσε τὰ ἐντόσθιά του καὶ ἐξάρωσεσ, ἀλλὰ ἅμα ἠλλάχθη τὸ νερόν, ἀνέλαθεν ὅλα τὰ ὄργανά του. Καίτοι τὸ ζῶον δὲν τρώγεται ἐν Εὐρώπῃ, εἶνε εὐνοούμενον ὄψον παρὰ τοῖς Κινεζοῖς, καὶ ἡ ἄλιεῖα του ἀποτελεῖ σπουδαῖον μέρος βιομηχανίας ἐν τῇ ἀπωτάτῃ Ἀνατολῇ. Χιλιάδες ὀλακάδων

ἀσχολοῦνται εἰς τὴν ἄλιεῖαν καὶ φέρουσιν τοῦ εἴδους, καὶ τὸ ἔδεσμα πωλεῖται ἀκριβότατα.

[Ἐκ τοῦ Ἀγγλικοῦ]

A. Π.

ΑΝΕΚΔΟΤΟΣ ΕΠΙΣΤΟΛΗ

περὶ ὑψιπέτειου ἐκρηξέως ἐν Θήρᾳ

Μία τῶν μάλλον φερόν ἡραιστειῶν ἐκρηξέων τῶν ἐν Θήρᾳ γενομένων, εἶνε ἡ κατὰ τὸ 1650 συμβᾶσα ἐν τῇ θέσει «Κουλοῦμβου». Τὰ κατὰ τὴν ἐκρηξίν ἐκείνην ἐξέθεσεν ἐν ἔτει 1657 ὁ Ἰησοῦτης F. Richard¹. Γράφουσι δὲ τινα περὶ αὐτῆς καὶ ἄλλοι ὡς ὁ Ἑνετὸς ἱστοριογράφος Nani² καὶ ὁ Κρῆς Μαρίνος Τζάνες ὁ Μπουνακλῆς, διὰ στίχων, ἐν τῷ περὶ τοῦ Κρητικοῦ πολέμου ποιήματί του³. Ἐν δὲ τῇ Τάργα τῆς Ρωμᾶ τῆς Ἐκκλησίας ἀναγινώσκουμεν περὶ τῆς αὐτῆς ἐκρηξέως τάδε: «... ὁ Θεὸς ἐκάψε τὸ νησί τῆς Σαντειρήνης μετ' ἐκείνην δηλαδὴ τὴν φοικτοτρομερὴν φωτίαν, ὅπου κοντὰ τὸ νησί τῆς Σαντειρήνης εὐγῆκεν ἀπὸ τὸ βῆθος τῆς θαλάσσης ἔπει κυρίου ἀχν' μηνὸς Σεπτεμβρίου κθ' καὶ ἐβάσταξε τρεῖς μῆνας καθὼς τὸ κατέχουν ὄλοι μετ' σεισμοὺς τρομεροὺς καὶ μετ' βρόμους ἀνεδέχθους, καὶ μετ' πολλὴν ζημίαν τῶν χωραφίων, καὶ τῶν σπιτίων, καὶ τῶν ζώων καὶ τῶν ἀνθρώπων, ὅπου ἀπὸ τὸν κάψερν βρώμον ἀπεθάνονσι»⁴.

Πλὴν τούτων, ὁ Malte-Brun ἐν τῇ Γεωγραφίᾳ αὐτοῦ καὶ ὁ Huot ἐν τῇ Γεωλογίᾳ του, ποιοῦνται μνησιν περὶ τινος ἐκρηξέως ἐπισυμβᾶτης ἐντὸς τοῦ κόλπου τῆς Θήρας ἐν ἔτει 1560. Ἀλλὰ, κατὰ τὸν μακαρίτην Δεκιγάλλαν, ἀπὸ τῆς κατὰ τὸ ἔτος 1457 ἐκρηξέως μέχρι τῆς τοῦ 1570 ἢ 1570 ἢ 1573 οὐδεμία ἄλλη ἐκρηξίς ἐγένετο καὶ οἱ μνησθέντες συγγραφεῖς συγγέροντες, φαίνεται, τὰς χρονολογίας κατατάσσουσιν ἐν ἔτει 1560 τὴν κατὰ τὸ ἔτος 1650 ἐν Κουλοῦμβῳ ἐπισυμβᾶσαν⁵. Ὅθεν εἰς τούτους δυνάμεθα ἴσως νὰ προσθέσωμεν καὶ τὸν Γάλλον πε-

1 Relation de ce qui s'est passé de plus remarquable à Saint-Erini isle de l'archipel... et touchant les feux sous-terrains qui sortirent du fond de la mer l'an 1650, par le P. Francois Richart missionnaire de la Compagnie de Jesus. MDCLVII

2 Storia Veneta Tom. II p. 276.

3 Διήγησις διὰ στίχων τοῦ θανοῦ πολέμου τοῦ ἐν τῇ νήσῳ Κρήτῃς γενομένου κτλ. Ἑνετῆσιν κ/μκ' σελ. 205.

4 Φ. Ρυγάρδου, Τάργα τῆς πίστεως τῆς Ρωμαϊκῆς Ἐκκλησίας. Ἐν Παρισίῳ 1658, Μέρος Β' σελ. 219.

5 I. Δεκιγάλλαν, Ἡμερολόγιον περιήγησιν ἐν ἔτει 1866 κατὰ τὰς νήσους Καρμίνας ἡραιστειῶν ἐκρηξέως μετὰ συντόμου περιγραφῆς τῶν προγενεστέρων ἐκρηξέων. Ἐν Ἐρμουπόλει 1881 σελ. 130.

ρηγητὴν Thevenot, ὅστις διηγεῖται περὶ ἐκρηξέως τινος συμβᾶσης τὸ 1637 περίπου⁶.

Καὶ ταῦτα μὲν ἐν συντόμῳ περὶ εἰδήσεων ἐν συγγράμμασιν ἀπαντωμένων περὶ τῆς ἐν λόγῳ ἡραιστειῶν ἐκρηξέως. Ἐκ περιωθέντων δ' ἐγγράφων μνημείων ἐξεδόθησαν, καθ' ὅσον γνωρίζουμεν: Ἄον «Διήγησις πανωφέλιμος ὅπου ἐδείξεν ὁ πανάγαθος Θεὸς διὰ ὠφέλειαν τῶν ἀνθρώπων καὶ μάλιστα διὰ τὰς ἀμαρτίας τῶν κατοικούντων ἐν τῇ νήσῳ Σαντορήνῃ» εὐσεβεῖσα ἐν χειρογράφῳ ἐνταῦθα ὑπὸ τοῦ ἱατροῦ Βούρου καὶ δημοσιευθεῖσα ὑπὸ τοῦ ἰδίου κατ' Ἀπρίλιον τοῦ 1837 διὰ τῆς ἐν Ἀθήναις ἐκδιδομένης τότε «Ἀνθολογίας»⁷. Καὶ Βον «Γράμμα τῶν ἱερέων καὶ προκρίτων τῆς νήσου Θήρας» ἐπιστελλόμενον «τοῖς εὐλαβεστάτοις ἱερεῦσι καὶ τιμίσις ἄρχουσι τῆς νήσου Ναξίας» ὅπερ ἐνταῦθα ἐπίσης ἀνευρόντες ἐν πρωτοτύπῳ⁸, ἐδημοσιεύσαμεν τὸ 1889 διὰ τῆς ἐν Θήρᾳ ἐκδιδομένης ἡμερησίου ἐφημερίδος (ἀριθ. φύλλον 82).

Πρὸ τινος δὲ, εὐρόντες μετὰξὺ ἄλλων ἐγγράφων, τὴν ἐπὶ τοῦ ἀνωτέρου γράμματος ἀπάντησιν τῶν κοινοτήτων Κάστρου καὶ Μπούργου Ναξίας, δημοσιεύομεν αὐτὴν σήμερον ἐνταῦθα ἄλλ' ἓνα γίνῃ μάλλον καταληπτῇ τοῖς ἀναγνώταις τῆς «Ἐστίας», ἀναδημοσιεύομεν τὸ πρὸς τοὺς Ναξίους, ὡς ἀνωτέρω, γράμμα τῶν Θηραίων καὶ παρακίθεμεν κατωτέρω τὴν εὐσεβεῖσαν ἀνεκδοτον ταύτην ἀπάντησιν.

Αἱ ἐπιστολαὶ αὗται ἔχουσιν οὕτως:

Ἐβλαβέσταται ἱερεῖς καὶ τιμοὶ γέροντες τίς χορᾶς καὶ περιχωρῶν τῆς νήσου Ναξίας.

Εμεῖς φτωχοὶ ἔρημοὶ καὶ σκλήθοι οἱ πολλὰ χαμένοι ἀπὸ ταῖς ἀμαρτίας μας ἀπὸ τὸ νησί τῆς σαντορήνης διδομεν εἰδήσιν διὰ τὸ μυστήριον τοῦτο ὅπου μας ἐσέβικεν εἰς τὸν τόπον ἐτούτον τὸν οργισμένον ἀπὸ τὸν μεγαλοδύναμον Θεόν. Κατέχετε πὸς ἀπὸ ταῖς δέκα τοῦ σεπτερίου ἔρχισαν οἱ σεισμοὶ εἰς τούτω τὸ νησί καὶ ἔτραμεν ὅσαν τραίμεν τὸ καλῶν καὶ ἐκάμαμεν μερονηγίς δέσιν⁹ καὶ εἰς ταῖς 26 τοῦ ἀρτοῦ μηνὸς ἐνίξε μῆκα φλογα πυρινὴ καὶ φωτιὰ μετ' καπνὸν μέσα εἰς τὴν θάλασσαν διὸ μιλια ἀλάργου εἰς τόπον λεγομένον Κουλοῦπου καὶ εἰς τοῖς ἡμέραις πάλι ἠνίξε ἡ φλέγα μετ' τὸν σεισμὸν καὶ ἐβγάλε φωτιὰ μετ' καπνὸν καὶ ἄστραπὲς μετ' βροντὰς μετ' ἀστραπελέικια μετ' σεισμό

6 The travels of monsieur de Thevenot into the Levant etc. London 1687 p. 107.

7 Ἡ περιγραφή αὐτῆ ἀναδημοσιεύθη τῷ 1866 ἐν τῇ «Χρυσαλλίδι» Τόμ. Δ' σελ. 55-61.

8 Τὸ γράμμα τοῦτο εὐρηκται καταχειροκρινόμενον καὶ ἐν σελίδι 17 τοῦ παλαιοῦ κώδικος τῆς ἐνταῦθα Ἱερᾶς Μονῆς τοῦ ἁγίου Ἀντωνίου, ἀλλὰ μετ' ἑλαφρῶν τινῶν ἀλλοιώσεων καὶ ὑπὸ τὴν ἐπιγραφὴν Εἰς τὴν εἰς τῆς Σαντορήνης. Ἱστορῆσαι δὲ τοῦ ἐν τῷ μνησθέντι κώδικι ἀντιγράφου τὸ ἐπόμενον σημεῖωμα: «Cette année 1650 arriva le tremblement de terre à St. Orin qui fit mourir la plus part du monde et des animaux comme l'on peut voir par ces écrits des prêtres et vieillards de la dite isle qui en ont été les temoings oculaires».

καὶ μὲ παραχρῆ μεγὰλη καὶ τρομαχτικῆ καὶ ἐχθλάσε τὰ σπῆτια μας καὶ ἐπλάκασε ἀνθρώπους καὶ ὅσοι ἄνθρωποι ἴτον ἕξο οἱοὶ ἐπέθαναν καὶ τα πετομενα ὅλα ἐψοφίσασαι καὶ τὰ χοντρά ζωὰ ὅλα ἐθάλασαν καὶ ὁ ἀέρας ἐτίσλωνε τοὺς ἀνθρώπους μικροὺς καὶ μεγάλους καὶ ἡ θάλασα ἐφίγειν ἀπὲ τὸν τόπο τις καὶ ἐπίρε τα χροάφια μᾶς ὅλα καὶ εὐγένει τὸςος βρομός ὅπου δὲν ἐμποροῦμεν νὰ φάμεν ἀμὴ τὸ στόμα μᾶς εἶνε γεμάτο διᾶφρη ἀμὴ ἀκόμα ἕως τὸρα ἐχῶμεν περισσότερω φῶθον καὶ ὁ μαιγαλοδύναμος Θεός νὰ κᾶμι ἐλείψωσιν εἰς ἐμᾶς καὶ ἡ θάλασα ἐπίξε ἀπὸ ἀνκίσια καὶ δὲν εἴμπορεῖ πλεούμενον νὰ περάσῃ καὶ ὁ παντοδύναμος νὰ μᾶς λυτρώσι ἀπε τούτην τὴν δεστηχίαν ὅπου εἴμεσταν.

(Τ. Σ.) 1650 οκτωβρίου εἰς ταῖς 3.

Οἱ γιερεῖς καὶ πρόκριτοι τῆς νήσου σαντορίνης γράφομεν.

Κόπια — ἤγουν τὸ ἴσον τῆς ἀπόκρισις εἰς τὴν εἰδησὴν τῆς σαντορίνης.

Αἰδεσιμώτατοι παπάδες καὶ πρόκριτοι τῆς μεγαλειότητας κοινότης Σαντορίνης.

Με μεγάλο μας καμὸ καὶ λύπησι τῶν ψυχῶν μας ἐπιάσαμε τὸ γράμμα σας καὶ ἐδιαδάσαμεν τὰ κῆρα καὶ τὴ δυστυχία τῆς ἀφεντιὰ σας καὶ πρέπει πῶς ὁ πανέλεος θεός θε νὰ ρίξεν τὴν κἀταρά του ἀπάνω σὲ τοῦτα τὰ δυστυχισμένα νησιὰ καὶ στέκουντεν ὅλα κατατρεμένα ἀπὸ πᾶσα λογῆς κατατρέξιμο καὶ δυστυχίαις καὶ αφανισμοῖ ἀμὴ καὶ ἐδῶ στὴ Ναξία ἐπήραμεν εἰδησι καὶ ἐκούσαμεν καὶ τὸ βοητὸ τοῦ ἐγένηκε στὸ οὐρανὸ καὶ εἰς τὴ γῆ καὶ εἰς τὴ θάλασσα καὶ ἐτρέμαμεν ὅλοι μικροὶ καὶ μεγάλοι ἔστοντας καὶ νὰ μὴν ἐξέρομεν α θε νᾶναι τὸ τέλος τοῦ κόσμου καὶ ὑπνο ἤσυχο δὲν ἐκοιμούμαστεν ἀπαντέχοντας ὦρα τὴν ὦρα τὸ χυλασμοῦ τοῦ νησιοῦ μας ἤγουν ἀπὸ σεισμό καὶ ἀπὸ ἐτούτη ὅλη τὴ θεϊκὴ οργῆ τοῦ ἀκολούθησεν καὶ σᾶς γράφομεν πῶς ἂν ὀρῆτε ἀπὸ ἐσᾶς νὰ ἔσκηνησете εἰς διὰ τὸ νησί μας θε νὰ σᾶς ἀποδεχτούμεν ὡς εἶναι τὸ μπορετό μας με τὴν πᾶσα μας καλὴ καρδιά ὡς γιὰνὰ γλυτώτῃ ἡ ἀφεντιὰ σας ἀπὸ τὰ ἀστροπελέκια καὶ τὴν φλόγα ὅπου συντρέχει σὲ σᾶς καὶ ἀπμείνουμεν ἔχοντας καὶ τὴν ἀποθυμία νὰξέξέρωμεν καὶ πῶς ἐπογενίκετε.

Ἀπὸ Ναξία ἔτος 1650 εἰς Νοεμβρίου 17.

Οἱ πρόκριτοι τοῦ μέρους Κᾶστρου καὶ Μπούργου Ναξίας γράφομεν.

† Ἰω. ὁ Γὰς χάριτι θεοῦ φανερός ἀρχιγραμματεὺς καὶ Νοτάριος νομικός τούτης τῆς μεγαλειότητος κοινότης Ναξος ἐκοπιάρια.

Ἐν Ναξῷ 1891.

MIX. IAK. ΜΑΡΚΟΠΟΛΙΣ

ἌΝΩ ΚΑΤΩ

ἩΓΥΝΑΙΚΕΙΑ ΑΜΦΙΕΣΙΣ ΚΑΙ Ο ΚΟΡΣΕΣ

Οἱ ὑπερμαχοῦντες ὑπὲρ τῆς κοσμίας ἀμφιέσεως καὶ πολέμιοι τοῦ κορσῆ πολὺ θὰ χαροῦσιν ἐκ σκηνης, ἧτις συνέβη τελευταῖον ἐν Σύδεγχαμ τῆς πολιτείας Ἰονταρίου. Ἐκεῖ φαίνεται, ἀνεμίχθη ἡ θρησκεία εἰς τὸ ζήτημα, καὶ ὁ κορσῆς ἐκηρύχθη ἀντιχριστιανικός. Τόσον δὲ διεγερτικὴ ὑπῆρξεν ἡ γενομένη σταχυροφορία, ὥστε ἱκαναὶ γυναῖκες ἀνήψαν δημοσίᾳ πυρὰν καὶ ἐρρίψαν τοὺς κορσῆδες εἰς τὰς φλόγας φωνάζουσαι: «Θ' ἀποθάνομεν ὡς μᾶς ἐπλάσεν ὁ Θεός».

ΠΕΝΘΙΜΟΣ ΕΥΦΥΛΟΓΙΑ

Αἰ ἀσιατικαὶ φυλαὶ ἀγαπῶσιν ἐνίοτε τὰ ἀστεῖα, ὠθοῦσαι αὐτὰ πολλάκις μέχρι τοῦ θλιβεροῦ. Εὐρωπαϊὸς περιηγητής, ἐπισκεφθεὶς τὸν οἶκον τοῦ Ἰμάμη τῆς Μυσκάδης οὐ πρὸ πολλοῦ, ἀναφέρει τὸ ἐξῆς: Εἶχα μάθει ὅτι οὐδεὶς Ἰμάμης τῆς Μυσκάδης ἀπέθανε φυσικὸν θάνατον ἀπὸ ἐκατὸν ἐτῶν, καὶ ἤμην περίεργος, ὅταν ἐν τῇ συνδιαλέξει μᾶς αὐτὸς ὁ Ἰμάμης ἔκαμε λόγον περὶ τῆς ἀμειλίχτου καίτη: εἰμαρμένης, τῆς παρακολουθούσης τοὺς προκατόχους του ὄλου. «Εἶνε ἀληθές, θρορήτας ἠρώτησα ἐγὼ, ὅτι κανεὶς Ἰμάμης ἀπὸ 100 ἐτῶν δὲν ἀπέθανεν ἐπὶ τῆς κλίνης του; — Ὁχι, ἀπήντησε με σοβαράν τὴν ὄψιν, τῶρα, νὰ ἐνθυμηθῶ... τέσσαρες αὐτῶν ἀπέθαναν ἐπὶ τῆς κλίνης. — Καὶ δὲν ἐδολοπονήθησαν, τότε; — Ναί, εἶπεν, ἀλθεῖς εἰς ἐν εὐρέθησαν ὑπὸ τὴν στρωμνὴν των, ἀντὶ νὰ εὐρεθῶσιν ἐπὶ τῆς στρωμνῆς; ἀλλ' ἀναμφιδόλως ἀπέθαναν ἐπὶ τῆς κλίνης». Ἐρευνήσας ὁ περιηγητής ἔμαθεν ὅτι οἱ ἐν λόγῳ Ἰμάμαι ἐστραγγαλίσθησαν ὑπὸ τῶν διαδόχων των.

ΤΟ ΣΤΑΔΙΟΝ ΑΓΓΛΟΥ ΒΟΥΛΕΥΤΟΥ

Ὁ Τζῶν Κόρβεττ, μέλος τῆς Βουλῆς τῶν Κοινοτήτων, ἤρχισε τὸ σταδίον του ὡς παῖς πορθημίου, τοῦ πατρὸς του ὄντος λεμβούχου τοῦ Ταμέσεως. Ἐγκατέλειπε τὸ σχολεῖον δεκαετῆς καὶ ἤρχισε νὰ ὀδηγῇ μίαν τῶν λέμβων τοῦ πατρὸς του ἀπὸ Βράϊβου Χιλλ εἰς Λονδίον. Ἦτο ἐν τούτοις βιβλιοφάγος, κ' ἐκλεπτεν ὦρας τινὰς ἐκ τῆς μετὰ τὴν βραεῖαν ἐργασίαν ἀναπαύσεως, ὅπως ἐκμυζᾷ πάντα τόμον, ὅστις εἰσιπτεν εἰς χεῖράς του. Ἀφοῦ ἐμεγάλωσεν, ἐβρασεν εἰς τὸ ἀξίωμα τοῦ κυβερνήτου, ἀλλ' ὁ βίος οὗτος δὲν τοῦ ἤρεσκε καὶ μετὰ τὰς ἐγγεινεν ἐργοδηγὸς εἰς τὰ ἀλατοπηγεῖα τοῦ Στόουκ. Ταχέως προσβιβάσθη ἐπιστάτης, εἶτα ταμίας καὶ τελευταῖον ἐγγεινεν ἐργολάθος τῆς ἐπιχειρήσεως, ἧτις τότε ἦτο μικροῦ λόγου ἀξία, ἀλλὰ βραδύτερον ἔλαβε τεραστίαν ἀνάπτυξιν, καὶ ὁ Τζῶν Κόρβεττ κατέστη ὁ βασιλεὺς τοῦ ἀλατος. Σήμερον εἶνε ὑπερπλοῦτος, ἄγει τὸ 74ον ἔτος τῆς ἡλικίας του, καὶ ἐδήλωσεν ὅτι κατὰ τὰς νέας ἐκλογὰς δὲν θὰ ἐκτεθῇ πλέον ὡς ὑποψήριος, βαρυνθεὶς τὰ πολιτικά.

ΣΚΕΨΕΙΣ ΚΑΙ ΓΝΩΜΑΙ

Οἱ γέροντες βλέπουσι τὸ παρελθόν ὅπως οἱ νέοι τὸ μέλλον — βόδιον.

Ἡ ἀγάπη μόνον δι' ἀγάπης ἀμείβεται: πᾶσα ἄλλη ἀμοιβὴ εἶναι καθαρὰ ἐμπορία.

Δὲν εἶνε ἀνάγκη νὰ λέγωμεν ὅλα ὅσα ἤξεύρομεν, ἀλλὰ πρέπει πάντοτε νὰ ἤξεύρομεν ὅσα λέγομεν.

ΦΙΛΟΛΟΓΙΚΑ

Διόρθωσις δύο στίχων τοῦ Σόλωνος

Κατὰ τὴν πρώτην συνεδρίασιν τοῦ Φιλολογικοῦ καὶ Ἀρχαιολογικοῦ Τμήματος τοῦ Συλλόγου «Παρνασσῶς» ὁ κ. Γ. Πανταζίδης ἀνεκοίνωσε τὴν διόρθωσιν δύο στίχων τῶν πρώτων τοῦ Σόλωνεῖου ἰαμβικοῦ ποιήματος τοῦ ἐν κερ. 12 τῆς Ἀθηναίων Πολιτείας τοῦ Ἀριστοτέλους.

Οἱ στίχοι οὗτοι φέρονται ἐν μὲν τῇ ἐκδόσει τοῦ Kenyon

Ἐγὼ δὲ τῶν μὲν οὐκ ἐξονήλατον δῆμόν τι τοῦτων πρὶν τυχῶν ἐπαυσάμην παρὰ δὲ Kaibel καὶ Willamowitz ὀλίγο τι διαφέροντες ἐν δὲ τῇ ἐκδόσει τῶν Ὀλλανδῶν v. Herwerden καὶ v. Leuwen, ἐν ἧ δὲ αὐται νὰ ἴδῃ τις καὶ τὰς διαφόρους πρὸς διόρθωσιν ἀποπειράς, ἐξετυπώθησαν ὡς ἐξῆς:

Ἐγὼ δὲ τῶν μὲν οὐκ ἐξονήλατον δῆμόν τι τοῦτων πρὶν τυχῶν ἐπαυσάμην

εἰς ἀπόδειξιν ὅτι οἱ στίχοι εἶνε ἀδιόρθωτοι. Ὁ κ. Πανταζίδης πρῶτον μὲν δυσχερῆσθη ὅτι τὸ ἐπίθετον ἀξονήλατον οὐ μόνον ἐν τῷ ἀντιγράφῳ οὕτως ἀναγινώσκειται, ἀλλὰ καὶ δὲν εἶνε vocabulum inauditum, ὡς νομίζουσιν οἱ Ὀλλανδοὶ ἐκδόται: διότι εὐρίσκειται μὲν παρ' Αἰσχύλῳ Ἰκέτ. 171, ὅπου αἱ σύριγγες (ἄλλως π λ ἡ μ ν α ι χ ο ι ν ῖ κ α ι λεγόμεναι) τῶν τροχῶν ὀνομάζονται ἀξονήλατοι. ὡς περὶ τὸν ἄξονα ἐλαυνόμεναι: ὅπως αἱ σύριγγες, οὕτως ἐδύνατο καὶ ὄλος ὁ τροχὸς ὀρθότατα νὰ λέγηται ἀξονήλατος, ἔτι δὲ καὶ ὁ εἰς τὸν τροχὸν προσδεμένος ἄνθρωπος, ὁ βασανιζόμενος, ὡς ὁ μυθικός Ἰξίων, καὶ οἱ εἰς τὸν τροχὸν ἀναβιβαζόμενοι καὶ στρεβλοῦμενοι καὶ ἐν γένει βασανιζόμενοι δούλοι πάντες οὗτοι ἐδύνατο ποιητικῶς νὰ λέγονται ἀξονήλατοι. Δύναται δὲ τὸ ἐπίθετον τοῦτο τροπικῶς ν' ἀποδοθῇ εἰς τὸν δῆμον τῶν Ἀθηναίων τὸν πρὸ τοῦ Σόλωνος πολλαχῶς πιεζόμενον καὶ βασανιζόμενον τρόπον τινὰ ὑπὸ τῶν σκληρῶν ὀλιγαρχικῶν.

Μετὰ δὲ ταῦτα τὸν δεύτερον στίχον διόρθωσεν ὡς ἐξῆς:

δῆμόν ποτ' εἶ τῶν πρὶν τυχῶν ἐπαυσάμην, παρατηρήσας ὅτι τὸ ΠΟΤΕΙ ὀλίγον διαφέρει τοῦ οὐχὶ πάννυ βεβηκίον ἐν τῷ χειρογράφῳ ΠΙ. ΟΥ. Τὸ σπουδαιότερον εἶνε ὅτι οἱ οὕτω πῶς διορθούμενοι στίχοι συνδέονται στενότερα πρὸς τοὺς ἐπομένους. Ἡ ἀρχὴ λοιπὸν (ὄχι τοῦ ὄλου ποιήματος, διότι αὕτη λείπει, ἀλλὰ) τῶν ἐν τῇ Ἀθηναίων Πολιτεία τριμέτρων, διορθουμένη ὡς ἐξῆς:

Ἐγὼ δὲ τῶν μὲν οὐκ ἐξονήλατον δῆμόν ποτ' εἶ τῶν πρὶν τυχῶν ἐπαυσάμην, συμμαρτυροῖη ταῦτ' ἂν ἐν δίκῃ χρόνου μήτηρ μεγίστη κτλ.

παρέχει ἐνοιαν ἀρμυδιωτάτην εἰς τὸ στόμα τοῦ Σόλωνος μετὰ τὴν σεισάχθειαν, τὴν ἐξῆς:

«Εἰ δ' ἐγὼ ποτε τὸν ἀξονήλατον δῆμον ἐπαυσα τῶν πρὶν τυχῶν, ταῦτ' ἂν συμμαρτυροῖη μήτηρ μεγίστη κτλ.»

Ὡς ἐκ περισσοῦ δὲ ἐξήγησεν ὅτι καὶ τὸ μέτρον ἐ π α υ σ ἄ μ η ν ὀρθῶς κείται ἀντὶ τοῦ ἔ π α υ σ α καὶ τὸ ὑπερθάτον π ο τ' εἰ ἀντὶ τοῦ ε ἴ π ο τ' εἶνε σύνηθες εἰς τοὺς ἀρχαίους, μάλιστα τοὺς ποιητάς.

ΧΡΟΝΙΚΑ

Φιλολογικά

Μακρὸν καὶ ἐπαίνετικὸν ἄτην κρίσιν περὶ τῆς Ζούλιας, τοῦ καὶ ἐν γαλλικῇ μεταφράσει ἐκδοθέντος διηγήματος τοῦ κ. Ψυχάρη, ἐδημοσίευσεν εἰς τὸν Temps ὁ γνωστός συγγραφεὺς καὶ κριτικὸς Anatole France, ἐπιφυλασσόμενος νὰ ἐπανεῖθῃ διὰ προσεχῶν ἔθρων εὐρύτερον εἰς τὸ περὶ νεοελληνικῆς γλώσσης καὶ τῶν ιδεῶν τοῦ κ. Ψυχάρη ζήτημα.

— Ὁ σύλλογος Παρνασσὸς κατ' εἰσήγησιν τοῦ νομικοῦ τμήματος ἀπεφάσισε νὰ προκηρῆσῃ ἀγῶνα πρὸς συγγραφὴν πραγματείας ἐξεταζούσης τὴν Ἀθηναίων Πολιτεῖαν τοῦ Ἀριστοτέλους ὑπὸ νομικῆν καὶ πολιτικὴν ἑποψιν. Τὸ ἀθλον ὡσίθη χιλίοδραχμον, ἀνετέθη δὲ εἰς ἐπιτροπὴν ἡ σύνταξις τῶν ὄρων τοῦ ἀγῶνος.

Καλλιτεχνικά

Προκηρύχθη ἔκθεσις καλλιτεχνικῆ γεννησομένη ἐνταθάδε κατὰ τὴν 10 προσεχῶς μηνὸς Μαΐου, ἧς αἱ εἰσπράξεις δευτερογενεῖς ὑπὲρ τῆς Φιλαρμονικῆς Ἑταιρίας, Ἔργα Ζωγραφικῆς, Γλυπτικῆς, Ἀρχιτεκτονικῆς, Ἀγγοειπλαστικῆς, Ἀνθοποιίας κτλ. γίνονται δεκτὰ ἐν τῷ καταστήματι τῆς Ἑταιρίας ἀπὸ 1—30 Ἀπριλίου. Ἡ ἔκθεσις θὰ διαρκῆσῃ ἐπὶ 15 ἡμέρας. Ἀγωνοδίκος ἐπιτροπὴ θέλει βραβεύσῃ τὰ ἀρίστα τῶν ἔργων καὶ θὰ ἀπονειμῇ τιμητικὰ μετᾶλλια.

Επιστημονικά

Ὁ νέος πρύτανης τοῦ Ἐθν. Πανεπιστημίου κ. Παῦλος Ἰωάννου κατὰ τὴν ἐπίσημον ἐγκαθίδρυσιν τῶν ἀκαδημαϊκῶν ἀρχῶν, τὴν παρελθούσαν Κυριακὴν ὡμίλησε «περὶ τῆς Πλαστικῆς τῶν ἀρχαίων Ἑλλήνων ὑπὸ ἀνατομικῆν ἑποψιν»!

— Ἡρχίσαν αἱ ἐπιστημονικαὶ ἐσπερίδες τοῦ Συλλόγου Παρνασσῶς. Πρῶτος κατὰ τὴν ἐβδομάδα κατῆν ὡμίλησεν ὁ καθηγητῆς κ. Τ. Ἀργυρόπουλος περὶ φωτός, ἐκτελέσας κατὰ τὴν διᾶλεξίν του καὶ πολλὰ πειράματα καὶ προβολὰς φωτεινῶν εἰκόνων.

ΠΡΑΚΤΙΚΑΙ ΣΥΜΒΟΥΛΑΙ

Καθαριδὺς σταμνίων

Τὰ σταμνία καὶ τὰ κανάτια, τὰ ὅποια μεταχειρίζομεθα διὰ νὰ ψυχαίνωμεν τὸ νερόν, ἀποκοῦν μετὰ τὸν καιρὸν κακὴν ὀσμῆν. Αὕτη ἐξαιλεῖται ἂν τὰ βάλωτε νὰ βράσσουν εἰς νερὸν πολὺ ἀλατισμένον.

ΜΙΚΡΑ ΖΗΤΗΜΑΤΑ

Ἐρωτήσις

Τί φρονεῖτε περὶ τοῦ ἀνδρός ἐκείνου ὅστις, ἐνὸς λέγει ὅτι τρεχάται ἐξ ἔρωτος, δὲν ἀποφασίζει καὶ νὰ νομρευθῇ;

Βεατρίκη

Ἀπαντήσις

Ἡ ὀφειλόμεν νὰ μὴ δώσωμεν πίστιν αὐτῷ ὡς μὴ τὰληθῆ λέγοντι, ἢ ν' ἀποδεχθῶμεν, ὅτι ἡ διὰ τοῦ γάμου ἐκπλήρωσις τῶν ὄνειρων καὶ βεβηασμῶν του προσκρούει εἰς ἀνυπερβλήτους οικονομικὰς δυσχερείας

ΚΑΛΙΤΕΧΝΙΑ ΚΑΙ ΠΟΛΥΤΕΚΝΙΑ

καθιστώσας ανέφικτον τὴν σύνδεσιν καὶ ἐν περιπτώσει τοιαύτης συνεπαγομένης βίον δυστυχῆ καὶ πλήρη βασάνων δι' ἀμφοτέρους. Ὡστε οὐχὶ μόνον χάριν ἑαυτοῦ ἀλλὰ καὶ χάριν αὐτῆς πάλιν τῆς ἐκλεκτῆς τῆς καρδίας του καὶ τοῦ μέλλοντος τῶν τρυφερῶν ὑπάρξεων, ἢ ἡ συμβίωσις θὰ παραγγῆ, ὁ τηρόμενος ὑπὸ τοῦ ἱεροῦ τοῦ ἔρωτος πυρός δεν ἀπορασίξει τὸ νῆμα τῆς ζωῆς του νὰ συνδέσῃ μετὰ τοῦ νήματος τῆς ζωῆς ἑκείνης, ἣν ἀγαπᾷ ἀλλ' ἀδυνατεῖ νὰ νυμφεῖθῃ.

Εὐπαίδιος.

Τὸν μὲν νέον χαρακτηρίζω ὡς λίαν συνετὸν ἀλλὰ καὶ ὑψηλόφρονα, τὸ δὲ προβάλλειν τοιαύτην ἐρώτησιν ἐπὶ τοιαύτης φύσεως ζητήματος ἀποδίδω εἰς τὴν ἀπειρίαν τῆς ἐρωτικῆς.

Κ)πολις

Η. Π.

Ὅτι ἐνεργεῖ φρονίμως, καθότι τώρα λέγει μόνον ὅτι τήκεται, ἐνῶ μετὰ τὸν γάμον πρᾶγμα τι θὰ ταχῆ.

Καλῆμα

Sidibd.

Φρονούμεν ὅτι, ἐπειδὴ λατρεύει μὲν τὴν ἐκλεκτὴν τῆς καρδίας του δὲν ἔχει ὅμως τὸ μετὰ νὰ συντηρήσῃ αὐτὴν, διστάζει νὰ τὴν νυμφεῖθῃ, ἵνα μὴ καταστήσῃ καὶ αὐτὴν καὶ τὰ γεννηθησόμενα τέκνα του δυστυχῆ.

Σύρος

Λοῦκοςτος.

Ὁ ἀνὴρ οὗτος λέγει ὅτι τήκεται ἐξ ἔρωτος. Ἄν μόνον λέγῃ τοῦτο (ἀπίστω), βεβαίως ἢ καλῶς ἐπινοήσῃ δι' αὐτὸν ἐπικλήσει ἔσται ἢ τοῦ ἀναληθοῦς ἢ πρᾶγματι ἔραται, ὁμολογῆ δὲ τὴν ἀπόφασιν νὰ μὴ νυμφεῖθῃ, τότε ἐπικλητὸς εὐκρίτης (ἔξιστος ψυχῆς), ἐχέφρον καὶ ἄγαν ἀληθής. Ἀλλὰ τὰ δύο πρῶτα προσόντα, τὸν ἔρωτα καὶ τὸ λογικόν, τὰ ἀσυνε-

παιστικά, ἐλογιστέον ὅτι κατέχει καὶ ὁ μὴ ὁμολογῶν τὴν ἀπόφασιν τῆς μὴ-νυμφεῦσεως λόγῳ ἰδίων περιστάσεων (λ. γ. οἰκογενειακῶν), ὧν ἡ ἀποκάλυψις τιτρώσκει πάντα ὄριμον καὶ γνήσιον ἔρωτα. Ὁ δὲ μὴ κωλυόμενος πρὸς γάμον ἐξ ἰδίων περιστάσεων καὶ ἀγαπῶν, ἀλλὰ μὴ νυμφεῦόμενος, εἶναι τρελλός. Ἀλλ' οὐχ ἦττον τοιαύτος καὶ ὁ παρὰ πᾶσαν ἀξίαν τοῦ ἐρωτικοῦ ἀντικειμένου ἢ παρ' ὁμολογουμένην ἔλλειψιν, ἀνθρώπινως κατακρίεται, ἀγαπῶν.

Ἐπιτρέπεται δὲ καὶ ἡ σχετικὴ ἐρώτησις;

Τί φρονεῖτε περὶ τῆς γυναικὸς ἐκείνης, ἥτις ἐν γνώσει οὕσα ἀκαταλλήλου ἔρωτος πρὸς ὄρισμένον ἄνδρα ἢ περιστάσεων, ἄλλοις λόγοις, καταδηλουσῶν τὸν μετ' ἐκείνης γάμον τοῦτου καταστρεπτικόν, ἢ ἀδύνατον, προσπαθεῖ οὐχ ἦττον νὰ στήσῃ κατὰ τοῦ ἀνδρὸς τῆς ἐρωτικῆς παγίδος τῆς; Ἐπιδοκιμαστέα ἢ ἐν τῷ ὑπ' ἀρ. Αἱ ἐρώτησις τῆς Βασιτρίας, ἀπορώσας τοιοῦτον ἐπὶ τέλους παρρησιάζομενον ἄνδρα; καὶ πόσοι δυστυχεῖς τοιοῦτοι; φεθ!!!

Γατῆγγη

Κῶμος - Ὁμιος

Ἐὰν ὁ κύριος αὐτὸς δὲν εἶνε καινότατος Δὸν Ζουάν ὑποκρινόμενος τὸν ἐρωτευμένον πρὸς ἀσπλαγχνισμὸν, τότε ἀσπλαγχνὸς αὐτὸς ἑαυτὸν πιστεύων εἰς τὸν κατὰ φαντασίαν ἔρωτα του. Ἐὰν ὁ ἔρως του ἦτο ἀληθινός, θὰ ἦτο τυφλὸς καὶ δὲν θὰ ἔβλεπε τὰ προσκόμματα, ἐνεκα τῶν ὁποίων δὲν ἀπορασίξει νὰ νυμφεῖθῃ.

Κοσμικός.

Σημ. Τ. Δ. Ἐν τῇ θέσει τῶν Μικρῶν Ζητημάτων δύνανται ν' ἀπευθύνωσι πάντες οἱ ἀναγνώσται τῆς Ἐστίας ἐρωτήσεις, αἵτινες δημοσιεύονται κατ' ἐγκρίτην τῆς Διευθύνσεως.